

SUMAR

ANA ARDELEAN Sub semnul cărții	3
-----------------------------------	---

Biblioteca XXI

LILIANA MOLDOVAN Biblioteca publică la cumpăna dintre societatea cunoașterii și societatea informației	7
ANNA VINTILĂ Iubea florile, cărțile și oamenii. <i>In memoriam Halász Boriska</i>	11
ANA TODEA Ana Cosma (1941-2001)	13
AGYAGÁSI HAJNAL Szépréti Lilla (14 martie 1937-25 mai 1992)	16
EMILIA CĂTANĂ Memoria periodicelor mureșene	20
PETELI KLÁRA O carte care merită tot interesul	23
ANGELA MACARIE Momente ale inițierii, organizării și dezvoltării Secției de artă a Bibliotecii Județene	25
KIMPIÁN ANNAMÁRIA Expoziția temporară <i>Europa iluministă</i> în Biblioteca Teleki-Bolyai	29
Conf. dr. NOEMI BOMHER Cartea fermecată în opera lui Eminescu	31
ANGELA MACARIE Evenimente, evenimente la ... Secția de artă	36

RECENZIE

MARIANA ISTRATE Victor Petrescu, <i>Biblioteconomie. Miscellanea</i> . Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2006, 146 p.	37
CENACLUL „LIVIU REBREANU” <i>Atelier literar</i>	38

COLEGIUL
REDAȚIONAL

Gabriela POP
redactor coordonator
KIMPIÁN Annamária
Angela MACARIE
Raluca NUȚIU

Tehnoredactarea și digitizarea
Alexandru TCACIUC
Corectura
Alina FOKT

ISSN 1842-0605

© **Biblioteca Județeană Mureș 2006**

540052 Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2
Telefon: 0265-262631; Fax: 0265-264384

E-mail: director@bjmures.ro

SUB SEMNUL CĂRȚII

Ana Ardelean

Oamenii poartă în gând și în inimă cărțile pe care le citesc, pe care le discută, pe care se sprijină, își iau modele și exemple din cuprinsul lor, învață să gândească, să iubească, să simtă cu eroii lor îndrăgiți, retrăiesc și aplică în cele mai neașteptate chipuri cele înfățișate și văzute în lumea lor.

Cartea - „*semn al unei culturi și al înțelepciunii, martor și memorie a unei colectivități naționale*” - este pentru foarte multă lume o necesitate imperioasă. Omul are nevoie de frumos, de spectacol, chiar dacă acest spectacol este privit cu ochii interiori.

Forța de atracție, de modelare a caracterelor, de îmbogățire a cunoștințelor despre viață, pe care o exercită cartea, nu poate fi înlocuită sau concurată de mijloacele moderne, audio-vizuale, de difuzare a informațiilor – **civilizația tradițională a cărții își menține în continuare primatul.**

Impresionanta aventură a cunoașterii începe încă din copilărie cu cartea de lectură în mână, călăuzind copilul în înțelegerea lumii înconjurătoare, ajutându-l să parcurgă spațiile și timpul cu rapiditatea sporită direct proporțional cu numărul, dar mai ales cu valoarea cărților citite.

Vârsta preadolescenței este și rămâne vârsta privilegiată a lecturii, de atunci se impune cultivarea înclinației și pasiunii

pentru carte într-un cadru instituționalizat care să ofere o *educație literară* pentru formarea cititorului activ și avizat.

Între toți factorii educaționali *școala* deține un rol fundamental în formarea literară a elevilor, întrucât această formare contribuie la modelarea personalității lor și se integrează în cultura generală a fiecăruia, indiferent de profesia pe care o va practica.

Evident, rolul principal în acest proces de formare a atitudinii pozitive față de lectură îl deține profesorul de limba și literatura română, el are datoria de a deschide ferestrele sufletului elevilor spre lumina frumosului artistic.

O atitudine pozitivă față de lectură are nevoie, pentru a se dezvolta și maturiza, de anumite condiții. În primul rând, ea nu poate supraviețui fără activitate continuă și de aceea, exercițiul este obiectul necesar. Învățându-i să descifreze tainele și frumusețile cuprinse în lumea cărților, profesorul are datoria să-i orienteze pe elevi spre receptarea afectivă a operei citite, ceea ce presupune o pregătire literară temeinică. Aceasta se realizează printr-un proces continuu de acumulări succesive, diferențial, în funcție de vârstă, de gradul de înțelegere și percepție, de posibilitățile pe care le oferă textele literare, variate în conținut, formă și accesibilitate.

Mai apoi are datoria să orienteze lectura elevilor printr-o selecție viguroasă, precisă,

astfel ca ei să-și îmbogățească experiența de viață, maturitatea în gândire, să-și dezvolte sensibilitatea, sentimentele și convingerile morale.

Munca cu cartea, munca în bibliotecă sunt tot atâtea instrumente de lucru, tehnici de studiu și lectură, proprii educației permanente, prin care putem să-i deprindem pe elevi formându-i pentru autoinstruire.

Elevul de azi va deveni cititorul permanent de mâine dacă în școală se înarmează cu metode de receptare a operei citite și cu un sistem de criterii pentru selecționarea valorilor artistice.

În eforturile școlii privind sfera educației literare cercurile și cenaclurile literare pot interveni ca un factor îndrumător. Sunt cadrul instituțional coerent și flexibil care poate juca un rol important în formarea literară a elevilor.

Cercurile cu profil literar sunt forme moderne de instruire și educație prin care se cultivă interesul și pasiunea pentru artă în general, pentru literatură și în special, se dezvoltă imaginația creatoare și sensibilitatea artistică într-o ambianță în care raportul profesor-elev este apropiat.

Ele oferă oportunitatea formării cititorului exigent și pasionat care să știe să deosebească o carte bună de alta, capabil să emită aprecieri estetice, îi deprind pe copii cu organizarea, în viitor, a odihnei în mod plăcut și cultivat, căutând satisfacții numai în frumosul autentic.

Nevoia împlinirii vieții spirituale închide contactul cu valorile artei. Noi, educatorii, suntem chemați să înlesnim căile de apropiere spre frumos, înzestrându-i pe copii cu o cultură estetică necesară în viața de fiecare zi, formându-le gustul artistic.

Copiii care vin la un cerc sau cenaclu literar poartă cu ei o zestre de preț: au înclinație pentru lectură, vin cu nevoia lor de literatură, care este un fapt real. Prin îndrumare și supraveghere atentă îi putem ajuta să urce treptele interesului pentru

lectură până când acesta devine pasiune, îi putem învăța să găsească în lectură mijloc de comunicare umană, îi putem ajuta să descopere frumosul, să citească selectiv. În urcușul spre un cititor activ și pasionat putem să le formăm caracterul cultivând răbdarea, seriozitatea, perseverența și simțul valorii, urmărind nu atât volumul lecturii personale, cât mai ales asimilarea ei.

Experiența dobândită în formarea elevilor care să știe să se exprime oral și în scris, să aibă dragoste față de limbă, să prețuiască valorile literare și pe cei care le-au creat, să iubească ei înșiși frumosul și să-l poată duce mai departe, ne-a determinat să împărtășim din căutările personale câteva forme de stimulare a dragostei copiilor față de lectura cărților, față de limba pe care o vorbim.

În munca noastră educativă urmărim permanent copilul cu toate bucuriile, preocupările și aspirațiile lui, cu marea lui sete de cunoaștere.

Cenaclul literar „Tricolorul” de la Palatul Copiilor din Tg.-Mureș, pe care-l conducem, are o tradiție de câteva decenii și a întâmpinat cu porțile larg deschise numeroase generații de copii, dornici să învețe și să creeze, copii pe care pasiunea lecturii îi atrage spre cenaclu, odată cu visele lor despre frumosul întâlnit fie în paginile cărților, fie în realitatea pe care o trăiesc zi de zi și alături de care sunt dornici să se formeze ca oameni.

Din numărul mare de copii care se înscriu la cenaclul literar nu toți sunt „tipuri predominant artistice”, cu înclinații pentru creația literară, unii simt doar atracție pentru studiul literaturii. Dar, cum un astfel de cerc nici nu urmărește și nici nu poate să scoată din elevii de vârstă școlară poeți și prozatori, în primul rând suntem preocupați de formarea educației literare a tuturor membrilor, lucrând în mod diferențiat cu fiecare și valorificând toate înclinațiile, interesele și aptitudinile

cu care este înzestrat elevul. Pentru că, în ultimă instanță, noi urmărim lărgirea orizontului general de cunoaștere deja oferit de programa de învățământ, formarea și dezvoltarea apetitului pentru cultura spirituală, din dorința de a determina în rândul elevilor un comportament adecvat în raport cu actul cultural, și numai în acest context încercăm să favorizăm facultățile creatoare ale elevilor.

Pentru a contribui la formarea culturii literare a elevilor ne-am propus an de an apropierea lor de cunoașterea vieții și operei unor scriitori atât din literatura română, cât și din cea universală, pregătind cu ei manifestări literare care au îmbrăcat diferite forme atractive pentru vârsta lor: evocări literare, șezători literare, întâlniri cu scriitorii, concursuri literare, carnavaluri ale cărții, prezentări de carte cu ocazia lansării unor volume noi și altele.

A devenit o tradiție ca aceste sărbători ale sufletului, cum ne place să le numim, să le desfășurăm la Secția pentru copii a Bibliotecii Județene Mureș, locaș al cărților, cu care avem o foarte bună colaborare și care întâmpină cu deschidere manifestările cenaclului nostru, un gest generos, care dovedește atât locul pe care îl ocupă copilul și lumea lui interioară în preocupările unui for cultural, cât și încrederea acordată potențialului vârstei fragede.

Vizităm adesea cu elevii Secția pentru copii a Bibliotecii Județene din municipiu și realizăm, în condiții optime, activități instructive și plăcute, fie în cadrul unor acțiuni județene, fie acțiuni inițiate de cenaclul nostru. Ni s-a oferit an de an timp și spațiu să ne alăturăm Zilelor Bibliotecii Județene Mureș cu manifestări specifice vârstei școlare. Din șirul acestor manifestări vom aminti mai jos câteva:

În anul 2000, anul Eminescu, membrii cenaclului literar „Tricolorul” au răspuns prezent la datoria de conștiință colectivă pe care o avem față de poetul neamului,

prin *evocarea literară* „Dor de Eminescu” urmată de concursul literar „Versuri alese din creația eminesciană”, prin care copiii s-au apropiat de patria spirituală desemnată de visul eminescian.

Anul 2002 a prilejuit comemorarea unui alt clasic al literaturii române. Sub genericul „Ion Luca Caragiale și copiii”, membrii cenaclului au participat la evocarea literară urmată de concursul literar „Figuri de copii în schițele lui I. L. Caragiale”, bazat pe o bibliografie selectivă din proza scurtă a autorului.

Centenarul nașterii poetei Otilia Cazimir i-a apropiat pe copii de „lucrarea scăldată de lumină” prezentă în creația poetei prin organizarea *medalionului literar-artistic* „Otilia Cazimir și universul miniatural”. În program a intrat un recital de versuri și cântece din creația autoarei în interpretarea copiilor, un microrecital al actorilor de la Teatrul Ariel, o proiecție de diafilm și o expoziție de cărți realizată de doamnele bibliotecare.

Evocarea periodică a activității scriitorilor reprezentativi este o sarcină nobilă a cenaclului literar contribuind prin aceasta și la cunoașterea treptată a patrimoniului literar al culturii române.

Multe *șezători literare* au fost dedicate autorilor care au scris despre și pentru copii. Amintim aici câteva: „Din lumea plină de minunății a copilăriei lui Ion Creangă”, „Victor Eftimiu povestind copiilor”, „Ioan Slavici și lumea sa de povești”, „Cezar Petrescu povestind copiilor” ș.a.

Nu au fost uitați nici autori îndrăgiți din literatura universală, precum: Jules Verne, Jonathan Swift, La Fontaine, Edmondo de Amicis, H. Ch. Andersen.

Periodic prilejuim copiilor întâlniri cu poveștile și basmele, cu acea lume minunată de visare, de speranță, de izbândă asupra a tot ce este urât și rău în viață, ajutându-i pe copii să descopere și să redescopere tărâmul fascinant al acestor specii literare.

Împreună cu membrii cenaclului nostru, în decursul anilor, ne-am apropiat în diverse feluri de lumea basmelor, a poveștilor și de scriitorii care le-au creat. Amintim aici două *carnavaluri ale cărții*, cu dramatizări ale unor fragmente din opere selectate – o formă atractivă pentru copii, în care ei au încercat să dea viață eroilor îndrăgiți din cele mai cunoscute basme și povești; *concursuri literare* pe firul poveștilor lui Petre Ispirescu, Victor Eftimiu, Ioan Slavici, H. Chr. Andersen, care i-au condus pe copii spre lectură pe baza unei bibliografii stabilite cu ei în prealabil.

Pregătirea elevilor pentru un concurs literar este un bun prilej de cultivare a atitudinii pozitive față de lectură deoarece presupune și înarmarea lor cu metode adecvate pentru receptarea textului literar – munca pe text îi introduce în intimitatea operei, oferindu-le nu numai înțelegerea ei, ci creându-le chiar dorința și plăcerea de a citi.

De lăcașul cărților îi leagă pe copii nu numai amintirea unor întâlniri cu scriitorii de ieri, ci și emoția *întâlnirilor cu scriitori de azi*.

Numeroase ocazii ne-au reunit aici spre a sărbători cartea și pe zămisliții de carte.

Ne-au onorat invitația, în timp, mulți scriitori mureșeni, aducând bucurie și emoție în inimile copiilor, fie cu ocazia lansării unui volum nou, fie ca invitați de onoare la manifestările cenaclului nostru, pentru a împărtăși copiilor din experiența literară a domniilor lor. Astfel, amintim aici întâlnirile cu poezii Nicolae Băciut, Dumitru Mureșan, Eugeniu Nistor, Gheorghe Păcurar, Gheorghe S. Mircea, Paula Buta, Maria Dorina Pașca, parte din ei și autori de literatură pentru copii.

Dintre toți, îl vom evidenția pe poetul Eugeniu Nistor – cel mai apropiat colaborator al cenaclului nostru – invitat de onoare la numeroase activități organizate cu copiii, atât ca autor de cărți pentru copii, cât și în

calitate de editor, ca președinte al juriului cu ocazia concursurilor de creație literară, pe care le-a și sponsorizat cu generozitate. Pentru noblețea gesturilor domniei sale admirația și gândul bun al copiilor îl vor însoți mereu.

Pregătirea tuturor acestor manifestări cu copiii s-a aflat sub semnul cărții, a fost rezultatul unui efort, prin activitate continuă de exercițiu pe text urmărindu-se formarea atitudinii pozitive a elevilor față de lectură. Sprijin real am obținut din partea Secției pentru copii a Bibliotecii Județene Mureș și ca sursă de împrumut pentru cărțile recomandate elevilor spre studiu, precum și prin expozițiile de carte pregătite cu ocazia fiecărei manifestări mai sus amintite, - expoziții de cărți selectate prin efortul doamnelor bibliotecare – adevărate cărți de vizită ale bibliotecii și invitații, în același timp, spre explorarea bogăției fondului de carte existent.

În încheiere, dorim să amintim că, pentru reușita tuturor căutărilor și strădaniilor de a stimula munca independentă a elevilor și a-i activa să răspundă cu propriile trăiri afective la solicitările operei, pentru a înțelege și aprecia literatura, pentru a cunoaște satisfacțiile pe care ea le poate oferi trebuie să cunoaștem individualitatea copiilor cu care lucrăm.

Lumea copilăriei nu este ușor accesibilă, pe cât se pare, pentru că solicită efort afectiv pentru care nu suntem oricând pregătiți. Dar, dacă încercăm să urcăm spre universul sufletesc al celor mici, dacă vom căuta să trăim împreună și alături de copii, pe lungime de undă sufletească apropiată, strădaniile pot da roade, pentru că nu poți forma convingeri dacă tu, ca educator nu le ai, nu poți trezi niște sentimente de care tu însuși nu ești capabil.

Biblioteca XXI

BIBLIOTECA PUBLICĂ LA CUMPĂNA DINTRE SOCIETATEA CUNOAȘTERII ȘI SOCIETATEA INFORMAȚIEI

Societatea contemporană se află sub semnul unei acute nevoi de comunicare și informare. Trăim într-o cultură a comunicării iar preocuparea pentru creșterea calității și volumului informațiilor este strâns legată de găsirea unor metode eficiente de stocare, regăsire și manipulare a datelor și cunoștințelor. Vorbim astăzi despre informație ca despre o marfă cu veleități speciale, ca despre un produs de mare preț, care are capacitatea de a satisface una dintre cele mai stringente nevoi ale ființei umane, nevoia de comunicare. Acoperirea necesităților de informare ale populației presupune, înainte de toate, luarea unor decizii eficiente și găsirea unor soluții adecvate, în vederea exploatării vastului univers informațional contemporan. Societatea informației s-a dezvoltat pe parcursul apariției unor forme performante de comunicare interumană. Tehnologiile informaționale avansate, crearea rețelilor universale de comunicare au înlăturat barierele dialogului dintre oameni conectând, în cadrul unui sistem comunicațional infinit, persoane, instituții, organizații. Se pornește de la premisa că producerea informațiilor are un caracter nelimitat. De la faptul că informația este sursa celor mai simple procese de învățare și documentare, pe baza ei se realizează

activități de cercetare științifică, se produc inovații. Informațiile contribuie la creșterea

specializării științifice și profesionale, conduc la creșterea competitivității în toate domeniile activității umane. Informațiile se prezintă sub o multitudine de formate : cărți, reviste, documente audio-vizuale, proiecte, programe, afișe și pliante publicitare, softuri, baze de date. Nu exagerăm când vorbim despre o piață a informațiilor, în cadrul căreia această marfă extrem de valoroasă circulă cu o viteză uimitoare, iar această circulație este sprijinită și de către biblioteci.

Bineînțeles, că, în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat oamenii comunicau și se instruiau; bineînțeles, că setea de cunoștințe nu este o caracteristică exclusivă a populației noului mileniu. Acțiunile de diseminare a cunoștințelor s-au format și s-au dezvoltat cu multe secole înainte de apariția calculatoarelor și internetului. Cu toate acestea, tranziția de la societatea cunoașterii, aflată sub semnul raționalității, la societatea informației, aflată, sub semnul tehnologiilor avansate, s-a produs o dată

Liliana Moldovan

cu transformarea informației în marfă, pe parcursul dezvoltării extrem de rapide a sistemelor informaționale și a noilor mijloace de comunicare. O contribuție importantă în acest sens revine procesului de socializare a informațiilor, declanșat o dată cu găsirea unor modalități relativ simple de accesare rapidă și gratuită a datelor. A crescut astfel impactul informațiilor în rândul mării majorități a membrilor societății, a sporit rolul bibliotecilor publice ca instituții info-documentare.

Bibliotecile, în calitate de organizații de drept public, pot contribui la democratizarea proceselor de informare și documentare, pot avea un impact hotărâtor în conturarea și consolidarea culturii informaționale din țara noastră. Prin misiunea lor, bibliotecile sprijină respectarea dreptului la liberă informare și documentare a populației iar managerii și bibliotecarii pot contribui la crearea unui cadru profesional adecvat, care să asigure accesul neîngrădit al cetățenilor la bunurile informaționale deținute de biblioteci sau la datele înscrise pe calea marilor magistrale informaționale.

Noul curent informațional a prins în vârtejul său bibliotecile, care se confruntă cu noi atribuții în privința stocării, organizării și transmiterii informațiilor. Noua paradigmă a societății informaționale și-a pus amprenta asupra legilor și principiilor științei biblioteconomice. Paradigma managementului informațiilor a produs o revigorare a științelor informării și documentării, a produs schimbări la nivelul modului de funcționare al activităților din biblioteci și a condus la întărirea rolului bibliotecilor publice în societatea actuală. Se discută despre noua misiune a bibliotecii publice, despre noile funcții ale acestei instituții culturale, care trebuie să devină „o structură info documentară

eficace și modernă, capabilă să satisfacă un ansamblu complex de exigențe mult diferite de cele originare.”¹ Conturarea noii imagini a bibliotecii definită ca instituție culturală info documentară presupune, printre altele, schimbarea strategiilor de achiziție și dezvoltare a colecțiilor, în sensul identificării, colectării și gestionării oricărui tip de informație indiferent dacă aceasta se prezintă în format tradițional sau pe suport electronic. Din perspectiva managementului informațiilor, dezvoltarea întregului ansamblu al proceselor de achiziție, organizare și comunicare a cunoștințelor trebuie să pornească de la faptul că biblioteca românească se află la răscrucea dintre tradițional și modern, la cumpăna dintre societatea Guttenberg și societatea Bill Gates. Trecerea la societatea informațională nu trebuie să producă perturbări în interiorul sistemelor tradiționale de culegere, indexare, înregistrare și transmitere a cunoștințelor. Secțiunile de completare și organizare a colecțiilor, din cadrul bibliotecilor viitorului, se pot ridica la nivelul exigențelor societății informaționale prin stabilirea unor obiective clare privind crearea unui tezaur info-documentar valoros, complex, echilibrat și unitar organizat. Mărirea capacității de informare a bibliotecilor publice depinde de abilitatea angajaților ei de a folosi, organiza și comunica cu succes informația tradițională și informațiile care apar pe suport electronic, în scopul asigurării accesului rapid și nemijlocit al populației la resursele locale, naționale și internaționale de date și informații.

Un alt aspect important se referă la constituirea, în privința achizițiilor, a unui raport optim între cuantumul documentelor tipărite și cuantumul documentelor editate în format electronic. Calitatea serviciilor de

informare și documentare este influențată de buna utilizare a modalităților moderne de organizare și prelucrare a colecțiilor cu scopul integrării în fluxul informațional a tuturor datelor existente în fondurile bibliotecii. Exploatarea eficientă a colecțiilor bibliotecii în vederea comunicării lor rapide și nemijlocite presupune transformarea datelor bibliografice, înregistrate în mod tradițional, în sisteme de date complexe și ușor de accesat prin intermediul unor softuri specializate, cum ar fi programul Alephino.

Pe lângă crearea unor baze de date complexe, care să reflecte totalitatea și varietatea fondurilor de documente ale bibliotecii, se va pune accentul pe asigurarea accesului gratuit al clienților bibliotecii la resurse din afara bibliotecii, cum ar fi internetul. Nu trebuie să uităm că asigurarea accesului global la informație reprezintă o atribuție de prim ordin a oricărei biblioteci de talie europeană, care trebuie să pună în valoare colecțiile specifice ale bibliotecii, dar este nevoită să ofere mijloacele tehnice performante în vederea asigurării schimbului electronic de date prin intermediul rețelei internet. Prin apelarea serviciilor oferite de internet, biblioteca își consolidează imaginea în cadrul comunității pe care o deservește.

Pe de altă parte, angajații bibliotecii trebuie să înțeleagă că cititorii nu mai sunt singurii clienți ai bibliotecii, acestora li se alătură utilizatorii de informații. Ei apelează la serviciile acestei instituții în vederea obținerii rapide a informațiilor indiferent de forma în care se prezintă acestea. Utilizatorii solicită o mare varietate de servicii iar managerii bibliotecii trebuie să găsească și să implementeze noi modalități infrastructurale și profesionale de comunicare a colecțiilor bibliotecii.

Facilitarea accesului neîngrădit, gratuit și rapid la tezaurul de comori informaționale al instituțiilor bibliotecare continuă să fie unul din obiectivele principale ale tuturor bibliotecilor românești, care potrivit Legii bibliotecilor nr. 344 din 2004, au misiunea de „de a constitui, de a organiza, a prelucra, a dezvolta și conserva colecții de cărți, publicații seriale, alte publicații specifice și baze de date pentru a facilita utilizarea acestora în scop de informare, cercetare, educație sau recreere; în cadrul societății informaționale biblioteca are un rol de importanță strategică”. Gradul de deschidere al acestor instituții culturale, în contextul societății informaționale, se reflectă și în eforturile specialiștilor din bibliotecă de a sprijini achizițiile de cărți electronice, audio-book-uri și a și a altor documente electronice, în vederea constituirii colecțiilor virtuale ale bibliotecii, oferind beneficiarilor posibilitatea accesării în format modern și prietenos, a tuturor informațiilor solicitate.

Pe măsura conștientizării faptului că funcționează în cadrul unui mediu cultural, educațional și social-politic în care informația deține hegemonia, bibliotecile publice trebuie să-și modeleze funcțiile și serviciile în raport cu cerințele pieței de informații. Esențială în acest sens este extinderea și diversificarea instrumentelor de informare, prin punerea accentului pe colectarea, clasificarea, organizarea și transmiterea informațiilor care circulă în format electronic. În momentul actual, specialiștii din domeniul managementului biblioteconomic încearcă să soluționeze problema apariției bibliotecilor virtuale. Trebuie să înțelegem că internetul reprezintă o imensă bibliotecă electronică virtuală, care își ademenește utilizatorii cu nenumărate colecții multimedia, ce pot fi accesate de

oriunde și oricând. În viitorul apropiat se va insista asupra transformării bibliotecilor tradiționale în biblioteci digitale. În linii mari, o bibliotecă digitală este caracterizată prin faptul că :

- include colecții digitale originale,
- permite convertirea informațiilor existente în format tradițional, în informații digitizate,
- face posibilă stocarea, indexarea și regăsirea unei imense cantități de date, imagini și cunoștințe,
- înlesnește copierea și transmiterea electronică a datelor solicitate.

Nu voi face pledoarie în favoarea necesității modificării fundamentale a funcțiilor și statutului bibliotecilor publice. În România și oriunde în altă parte, bibliotecile publice își vor întări în continuare menirea de a organiza activitățile de lectură, informare și documentare oferite cetățenilor. Schimbări pot interveni la nivelul mentalităților, în spațiul culturii organizaționale a bibliotecilor românești. Imaginea bibliotecii trebuie să fie aceea de moderator în imensul spațiu al societății informaționale. Aceasta nu înseamnă că rolul bibliotecarilor într-o lume puternic informatizată se diminuează, ci se schimbă. În plus, se îmbogățește cu noi atribuții, conforme noilor provocări. Biblioteca are un rol activ în cadrul proceselor comunicaționale și acționează ca un filtru, ce selecționează, organizează și personalizează informația. În cadrul tuturor activităților cu caracter biblioteconomic se încearcă o modelare permanentă a serviciilor în sensul diversificării activităților din bibliotecă și găsirii unor modalități de îmbinare a stilului de lucru tradițional cu cerințele societății actuale, confruntată

cu extinderea unor tipuri moderne de relații informaționale. Privind lucrurile cu realism, trebuie să înțelegem că informațiile cu caracter electronic devin instrumente de informare tot mai solicitate. Acestea trebuie integrate în structurile bibliografice tradiționale ale bibliotecii și pot fi oferite beneficiarilor într-un format eficient, ușor de accesat. Din această perspectivă colecțiile bibliotecii pot fi integrate în două tipuri de circuite și anume: circuitul tradițional al documentelor tangibile și circuitul electronic, al documentelor virtuale purtătoare de informații intangibile, nematerializate în documente tipărite.

O atitudine vizionară asupra evoluției bibliotecilor românești se referă la imaginea unui spațiu informațional complex, în care bibliotecarii adună, organizează și furnizează beneficiarilor noțiuni și informații prețioase în vederea dezvoltării abilităților intelectuale, educaționale, culturale și profesionale ale acestora. Beneficiarii trebuie să vină la bibliotecă cu convingerea că aceste spații culturale ascund comori nebănuite, că aici se pot găsi idei atrăgătoare, cunoștințe nenumărate, care pot fi accesate cu ajutorul Internetului dar pot fi asimilate și răsfoind volume încărcate de parfumul cernelii tipografice.

NOTA

¹ZECHERU, Mihaela - „Biblioteca publică în sistemul cunoașterii: Percepție și expectanță”, București, Editura Cartea Universitară, 2005, p. 77.

IUBEA FLORILE, CĂRȚILE ȘI OAMENII

In memoriam Halász Boriska

În 19 mai se împlinesc douăzeci de ani de când a trecut în eternitate Halász Boriska, cea care între anii 1957-1965 a fost directoarea bibliotecii noastre (atunci Biblioteca Centrală Regională Mureș).

Dicționarele¹⁾ care îi cuprind numele punctează date și informații aride (dar foarte necesare!) despre viața, activitatea și lucrările ei publicate. Însă dintr-un interviu²⁾ realizat la finele vieții, ni se conturează un portret viu al unei femei deosebite cu o soartă deloc anostă.

Se naște la 25 ianuarie 1908 în Târgu-Mureș într-o familie de intelectuali evrei cu vederi socialiste și pacifiste. Tatăl ei, Halász József este funcționar bancar, sociolog, publicist, președintele organizației locale a Partidului Social Democrat. De numele lui se leagă înființarea Căminului Muncitoresc din Târgu-Mureș și al bibliotecii acestuia, precum și prima școală liberă muncitorească din țară.

Crescută în spiritul respectului față de muncă, de un tată care crede într-un viitor decent al muncitorimii, Boriska urmează la Budapesta cursuri profesionale în domeniul reparației bicicletelor, a mașinilor de cusut și de scris. Cu toate că, după bacalaureat, nu se înscrie la facultate, ea se instruește mereu, citește mult, învață limbi străine, este la curent cu tot ce se întâmplă în Europa. Din anii '20 o găsim activând în cadrul mișcării muncitorești,

între 1928-1931 lucrează, la început în propriul atelier de reparat mașini de cusut și de scris, apoi ca bibliotecară la librăria lui Révész Ernő din oraș.

Momentul deportării la Auschwitz, în mai 1944, despărțirea de familia ei și groaza că nu se vor revedea niciodată, lupta zilnică pentru supraviețuire în condiții inumane, planurile de evadare și evadarea din lagăr, tot acest capitol al vieții sale poate constitui subiect de roman.

Întorcându-se din infernul lagărului, își reia viața la 37 de ani în orașul natal, implicându-se în viața politică și culturală. Până în 1948 este funcționară pe plan local a Uniunii Democratice a Femeilor din România, din 1948 până în 1952 este numită directoare a Centrului de Difuzare a Cărții, după care se dedică cu multă pasiune muncii cu cartea, angajându-se ca bibliotecară la Institutul de Medicină și Farmacie. Aici devine colaboratoare la catedra de istoria medicinei, rezultatele cercetării sale fiind două lucrări:³⁾ despre istoricul spitalului târgumureșean, precum

Ana Vintilă

și o colaborare⁴⁾ la o istorie a medicinei românești.

Între timp, își îndeplinește un vis din tinerețe, absolvă facultatea de filozofie-istorie a Universității Bolyai din Cluj în 1953, în același an cu viitorul său coleg bibliotecar, Mészáros József.

După plecarea sa de la Institutul de Medicină, urmează o scurtă perioadă de gazetărie la ziarul local Vörös Zászló, pentru ca apoi, din 1956, să se implice din nou în munca legată de bibliotecă și cărți: alături de alți câțiva specialiști în biblioteconomie și bibliografie, devine profesoară și apoi directoare a școlii profesionale de biblioteconomie înființată în 1951.

Nu mai e foarte tânără când în 1957 este numită director al Bibliotecii Regionale Mureș, dar preia conducerea instituției cu vitalitatea și elanul unui tânăr dornic să modernizeze biblioteca, să-i facă pe angajații săi să se simtă utili și motivați. Crede în tot ce înfăptuiește și știe să însușească mai ales tinerilor, încredere în calitățile proprii.

Se întâmplă asta într-o epocă de falsă efervescentă impusă de propaganda comunistă în care însă „o întreagă generație [de bibliotecari]... se străduiește, uneori în condiții grele, să dezvolte un sistem funcțional”.⁵⁾

Presă locală și de specialitate⁶⁾ consemnează anual câte o realizare a bibliotecii sub îndrumarea ei, printre care cele mai meritorii sunt: înființarea bibliotecilor de casă, a Secției Tehnice, deschisă în februarie 1960, a primei biblioteci de cartier inaugurată pe data de 13 decembrie 1961, mutarea în anul 1962 a secției pentru copii într-un locaș nou în incinta Palatului Culturii, introducerea printre primii în țară a unor metode noi de evidență a cărții și de servire a cititorilor, creșterea numerică a personalului și instruirea lui profesională, dese întâlniri cu scriitorii și organizarea audițiilor muzicale.

Cu toate aceste merite recunoscute, în martie 1965 este suspendată din funcție pe motiv de incompetență.

De la această dată trăiește retrasă în locuința sa plină cu flori din strada Köteles Sámuel, care rămâne însă deschisă permanent foștilor colegi și elevi bibliotecari. Retrasă, nu și însingurată, își trăiește ultima etapă a vieții, căci casa ei este un veșnic loc de întâlnire pentru toți prietenii care au nevoie de un sfat sau de o poveste.

Toată viața a fost un „outsider politic”, după cum mărturisește cu resemnare în interviul mai sus amintit. Cu sinceritatea și modestia omului înțelept, conchide că tot ce s-ar putea scrie despre ea ar fi un lung șir de eșecuri. Totuși, nu regretă nimic din ce a făcut, doar ceea ce n-a reușit să înfăptuiască.

Pentru noi ea rămâne, prin memoria colegilor care au cunoscut-o, Bori néni, cea care iubea florile, cărțile și oamenii.

¹⁾ *Romániai magyar irodalmi lexikon*. Vol. 2. Bukarest: Kriterion Könyvkiadó, 1991; Ana Todea, Fülöp Mária, Monica Avram. *Oameni de știință mureșeni: Dicționar biobibliografic*. Târgu-Mureș: Biblioteca Județeană Mureș, 2004.

²⁾ Marosi Ildikó. *Örök befutóhely*. In: A Hét, 24 sz. (1982).

³⁾ Din istoria spitalului din Târgu-Mureș. București, 1957; *A marosvásárhelyi kórház történetéből*. Marosvásárhely, 1957.

⁴⁾ *A hazai orvostudomány történetéből*. București: Editura Medicală, 1957.

⁵⁾ Agyagási Hajnal. *Biblioteca Centrală Regională Mureș (1957-1965)*, în: *Libraria*. Anuar, nr. 4 (2005).

⁶⁾ Steaua Roșie, Vörös Zászló, *Călăuza bibliotecarului*, Könyvtári Szemle, Könyvtárosok tájékoztatója.

ANA COSMA (1941 - 2001)

Cosma, Ana, profesor, bibliotecar, bibliograf, n. 2 martie 1941, Crizbav, jud. Brașov – m. 30 martie 2001, Cluj-Napoca, înmormântată la Târgu-Mureș.

Studii: Școala elementară în satul natal (cl. I-IV) și în comuna Hălchiu, jud. Brașov (cl.V-VII); Liceul Național de Fete nr. 5 (astăzi Colegiul Național „Unirea”) din Brașov (1954-1955) și Școala Medie de Fete nr. 25 din București (1955-1957); Facultatea de Filologie a Universității din București, Secția limba și literatura română (1958-1963), promoția „George Călinescu”.

Activează ca pedagog la Școala Generală Hălchiu (1957-1958), apoi este profesoară de limba și literatura română la Liceul Real-Umanist din orașul Dumbrăveni, jud. Sibiu (1963-1977).

Se angajează de la 15 septembrie 1985 la Biblioteca Județeană Mureș, lucrând inițial la Serviciul relații cu publicul (Sala de lectură), apoi la Serviciul bibliografic, unde, alături de Anna Szasz-Vintilă participă din 1995 la elaborarea fișelor pentru proiectul „Scriitori români, 1945-1995”, inițiat de Ministerul Culturii. După înaintarea acestora colectivului de coordonare pe plan național, și-au extins cercetarea în timp, ajungând de la 103 la 221 articole-medalioane de autori mureșeni, pe perioada

1974-2000. Ea este cea care și-a asumat responsabilitatea de a face completări la zi, de a organiza și a urmări

finalizarea apariției dicționarului „Scriitori români mureșeni”. Este o carte de referință de mare utilitate pentru cercetătorii de azi și cei viitori, pe plan local, dar și național.

Tot în preocupările sale intelectuale amintim editarea volumului postum „Romanul românesc contemporan 1945-1989”, vol. II, al criticului Anton Cosma, soțul ei, definitivând manuscrisele pentru tipar și elaborând bibliografia care îl însoțește.

Amintirea colegei noastre Ana Cosma, cu zâmbetul și dragostea ei de viață, mă trimite la cele câteva zile de început de an 2001, când și-a prelungit activitatea, ajutându-ne la înscrierea cititorilor. Mă număr printre cei care îi poartă un sentiment de admirație și subscriu portretului din cartea „Philobiblon mureșean”, creionat de domnul Dimitrie Poptămaș. Citez: „pentru colegi ca și pentru cititori, Ana Cosma a

Ana Todea

devenit mentor, cucerindu-i prin cuvânt și sugestie, prin frumusețea și ireproșabila ei ținută, mândră, cu demnitate, sigură prin timbrul atrăgător al vocii, căldura privirii – expresie a bunătății și sincerității sale și prin sobrietatea gesturilor”.

BIBLIOGRAFIE:

Volume publicate:

Scriitori români mureșeni: Dicționar biobibliografic / Ana Cosma; coordonator Dimitrie Poptămaș; colaboratori Anna Szász-Vintilă, Mária Fülöp; Târgu-Mureș: Biblioteca Județeană Mureș, 2000, 212 p. : il.

Romanul românesc contemporan 1945-1985: Metarealismul. Cu bibliografie orientativă a romanului românesc apărut în țară între 1945-1989 întocmită de Ana Cosma și Dimitrie Poptămaș. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană ; Vol. 2: 1998. VII, 553 p. Bibliografie orientativă p. 446-530. - Bibliografie critică selectivă, p. 531-534. - Indice de autori, p. 535-553. - Note de subsol.

Articole proprii:

Scriitori mureșeni. Calendar – ianuarie. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 1 (4 ianuarie 1999), p. 4

Adrian Aldea. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 36 (23 februarie 1999), p. 4

Sergiu Al George. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 41 (2 martie 1999), p. 4

Virgil Ardeleanu. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr.

46 (9 martie 1999), p. 4

Horia Avram. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 51 (16 martie 1999), p.4

Tudor Balteș. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 56 (23 martie 1999), p. 4

Melania Bancea. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 71 (14 aprilie 1999), p. 4

Iulian Boldea. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 75 (20 aprilie 1999), p. 4

Valentin Borda. Dicționar de scriitori români mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 80 (27 aprilie 1999), p. 4

Teodor Borz. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 11 (4 mai 1999), p. 4

Gheorghe Botezan. Dicționar de scriitori mureșeni : CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 95 (18 mai 1999), p. 4

Septimiu Bucur. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 100 (25 mai 1999), p. 4

Paula Buta. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 105 (1 iunie 1999), p. 4

Vasile Ciia Dătășan. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 135 (13 iulie 1999), p. 4

Cornel Călugăru. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 115 (15 iunie 1999), p. 4

Iacob Coman. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 130 (6 iulie 1999), p. 4

Ion Cherejan. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 20 (20 iulie 1999), p. 4

Ion Chinezu. Dicționar de scriitori mureșeni În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr.

165 (24 august 1999), p. 4

Alexandru Cistelecan. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 170 (31 august 1999), p. 4

Calendar septembrie. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 170 (31 august 1999), p. 4

Nicolae Crișan. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 180 (14 septembrie 1999), p. 4

Tereza Chereji-Peris. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 185 (21 septembrie 1999), p. 4

Doina Curticăpeanu. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 190 (28 septembrie 1999), p. 4

Calendar literar – octombrie. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 195 (5 octombrie 1999), p. 4

Dan Culcer. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 195 (5 octombrie 1999), p. 4

Ana Maria Crișan. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 200 (12 octombrie 1999), p. 4

Scriitori mureșeni. Calendar – noiembrie. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 215 (2 noiembrie 1999), p. 4

Vasile Dan. Dicționar de scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 220 (9 noiembrie 1999), p. 4

Răzvan Ducan. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 225 (16 noiembrie 1999), p. 4, 1 foto

Scriitori mureșeni. Calendar – decembrie. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 235 (30 noiembrie 1999), 1 foto

Scriitori mureșeni. Calendar – februarie. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 21 (1 februarie 2000), p. 4

Calendar - martie. Scriitori mureșeni. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 41 (29 februarie 2000), p. 4

Calendar - aprilie. Dicționar de scriitori români. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 71 (11 aprilie 2000), p. 4

REFERINȚE:

Philobiblon mureșean – o viață printre oameni și cărți/ Dimitrie Poptâmaș.-Tg. Mureș, 2003, p. 294-295, 2 foto.

Ana Cosma: „**Dicționarul scriitorilor mureșeni s-a transformat treptat într-o datorie de suflet**” [Interviu]/ Nicolae Băciuț. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 31 (16 februarie 1999), p. 4, 1 foto

Ocean întors. Dicționar de scriitori mureșeni/ Nicolae Băciuț. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 31 (16 februarie 1999), p. 4

Ocean întors. File de dicționar/ Nicolae Băciuț. În: CUVÂNTUL LIBER, 11, nr. 36 (23 februarie 1999), p. 4

Scriitori români mureșeni. Eveniment editorial/ Nicolae Băciuț. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 224 (11 noiembrie 2000), p. 3, 1 foto

Ana Cosma: „**Am completat date până în ultima fază**” [Interviu]/ N. Băciuț. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 230 (21 noiembrie 2000), p. 8, 1 foto

„**Philobiblon mureșean**”/ Alex Cristescu. În: CUVÂNTUL LIBER, 12, nr. 243 (9 decembrie 2000), p. 12

Ana Cosma [Necrolog] /**Biblioteca Județeană Mureș.** În: CUVÂNTUL LIBER, 13, nr. 65 (3 aprilie 2001), p. 2

Scriitori români contemporani [Recenzie]/ Emil Vasilescu. În: BIBLIOTECA, București, 13, nr. 7 (2002), p. 219, 1 foto

SZÉPRÉTI LILLA

(14 martie 1937-25 mai 1992)

„De Szépréti Lilla am citit nuvele și schițe interesante, reportaje scrise excelent, și poate vom citi și romane reușite dacă autoarea înțelege cerințele acestui gen literar...”- scria Kormos Gyula după apariția romanului *Zöld mécses* (Opaițul verde). Într-adevăr, cărțile ei au fost primite cu rezerve de către critici, dar publicul cititor căuta și citea cu interes volumele ei.

Acum, când s-au scurs șapte decenii de la naștere și 15 ani de la prematura, tragică ei dispariție, putem spune că Szépréti Lilla a reușit să intre și să rămână în inima publicului cititor cu scrierile ei. Autoarea este mureșeană prin adopție deoarece s-a născut la Brașov într-o familie de maghiari și sași. După terminarea liceului din orașul natal și-a continuat studiile la Facultatea de Filologie a Universității „Bolyai” din Cluj, obținând diploma de profesor de limba și literatura maghiară.

Din 1958, de la apariția revistei ilustrate „Új Élet” din Târgu-Mureș, și-a desfășurat activitatea de jurnalist, folosind pseudonimul Zsigmond Márta.

A debutat ca prozatoare cu volumul *Egy szál svéd gyufa* (Chibritul) în anul 1965.

După care a publicat mai multe volume de nuvele și romane: *Párhuzamos v o n a t o k* (Trenuri paralele)

1968, *Zöld mécses* (Opaițul verde) 1969, *Utazás anyámmal* (Călătorie cu mama) 1974, *A család reménysége* (Speranța familiei) 1975, *Régi és új világ* (Lume nouă, lume veche: ilustrate poștale) 1981. Această din urmă carte, bucurându-se de un foarte mare succes, adună articole, reportaje scrise între 1968-1978 și apărute în paginile revistei *Új Élet*. Împreună cu fotografii din revistă, Marx József, cutreieră zonele Târnavei, Moldovei, Hunedoarei, prezentând monumente, cetăți, biblioteci.

Atenția ei se îndreaptă și spre copii, publicând două romane pentru ei, primul în 1975 *Zsuzsu Seremberekben* (Jucu), iar al doilea volum apare în 1975 *Napot járó pillangó* (Ca un fluture în soare), o conlucrare a doi autori mureșeni deoarece ilustrațiile aparțin lui Ambrus Imre.

Între 1978-1986, timp de opt ani,

Agyagási Hajnal

lucrează la un roman foarte important pentru ea: *Családragény* (Roman de familie), o scriere autobiografică, care a așteptat aproape un deceniu pentru a fi publicată. Cartea prezintă istoria propriei familii timp de trei generații. În căutarea rădăcinilor, a strămoșilor, evocă o lume dispărută, cea a burgheziei săsești prezentând cu multă intimitate și foarte colorat viața cotidiană a acesteia. Cartea apare după moartea autoarei, în 1996, în îngrijirea editurii Mentor din Tg.-Mureș.

Parcurgând opera prozatoarei Szépréti Lilla observăm că a fost o mare povestitoare, a cărei atenție se îndrepta spre cele mai mici detalii ale vieții cotidene, consemnând poate elemente care scăpau contemporanilor. A fost o pasionată cercetătoare a trecutului, căuta să reconstitue nu numai monumente, ci și latura mai puțin evidentă a vieții, cum ar fi mobilierul, ornamentele vestimentare etc. A prezentat cu mare dragoste destinul și imaginea femeii în decursul generațiilor trecute.

Scrierile sale sunt caracterizate printr-o voce tenace și domoală, originalitate și concizie.

Să ne amintim de Szépréti Lilla, recitind una dintre scrierile sale.

CASTELUL DIN JIBOU

Szépréti Lilla

În marea sală de mese, unde statul major al armatei de luptători pentru independență din tabăra de la Jibou, aflat sub comanda generalului Kazinczy Lajos, și-a depus

armele (în sensul propriu al expresiei, căci ofițerii și-au înșiruit săbiile și chivărilor pe o masă prelungă), acum își dorm somnul de după-amiază niște adolescenți. Pereții încăperii sunt împodobiți cu străchini colorate de ceramică.

- Trebuie să-i trezesc la cinci, îmi spune Daróczi Ferenc, croitorul-șef al Căminului de Copii, care stă de vorbă cu mine și-mi enumeră toate câte se găsesc în acest castel: clasele gimnaziale, casa pionierilor, tabăra de vară pentru preșcolari. Tot aici își fac practica studenții de la Facultatea de Geologie a Universității din Cluj, pe care i-au cazat la parter și-n aripa stângă, dar la ora asta dorm și ei.

Ne băgăm nasul și ici și colo, în speranța că vom afla vreun blazon, vreo stucatură, vreo sobă de teracotă pictată sau vreo piesă de mobilier uitată din alte vremuri, dar degeaba! Nu găsim nimic, doar pereți de o goliciune cazonă și o puzderie de paturi metalice.

- Pot să vă arăt un blazon la parter, îmi spune cu fereală croitorul și-mi arată pe unde să cobor, în rest n-a rămas decât piatra zidurilor.

Și iată cele două blazoane pompoase, cioplite în piatră, din fața ușii de la baie. Unul, făcut în 1739, poartă numele lui Wesselényi István. E mai vechi decât însuși castelul, oare cum a ajuns aici?

Construcția castelului a fost începută, potrivit celor mai recente teorii, abia cu patruzeci de ani mai târziu, în 1778. Wesselényi Miklós, acest aristocrat cu

apucături romantice, „bourul din Jibou”, ar fi putut să se apuce ceva mai devreme de ea, deoarece moșia îi aparținea, iar conacul părintesc nu mai corespundea pretențiilor sale, dar mai întâi și-a găsit altceva de făcut. Și-a dobândit soția, pe Cserey Heléna, răpind-o dintr-o mănăstire sibiană (mai târziu, registrul ei de cheltuieli, ținut cu o meticulozitate feminină, a lămurit mai multe aspecte neclare legate de înălțarea castelului). La început, a luat-o cu sine în tabăra din Galiția, unde i-a fost alături până când năbădăiosul nobil s-a hotărât să spună adio vieții cazone și a revenit acasă, la Jibou. A avut o viziune îndrăzneță (în acea epocă, multe fapte mărețe pluteau în aer) și a decis să ridice un castel imens, după modelul celor din împrejurimile Budapestei. Dar n-a reușit să termine decât corpul principal, cel dinspre nord, deoarece între timp, în 1785, Wesselényi, călărețul pățimaș, s-a supărat pe Johann Haller, contele din Gârbou, și-a alcătuit un corp de armată format din 400 de dărbani și iobagi, iar apoi a pornit împotriva lui și l-a asediat după tot tipicul. Ca urmare a acestor fapte demne de pana unui Mikszáth Kálmán, pentru care împăratul l-a azvârlit în temniță, precum și datorită faptului că era foarte greu să găsești pe atunci meșteri pricepuți pe cuprinsul Ardealului, lucrările de construcție a castelului s-au întins vreme de peste treizeci de ani. Clădirea a fost inaugurată în 1807, dar, în comparație cu planurile inițiale, castelul a rămas neterminat. Chiar și așa, el este cel mai mare ansamblu baroc din țară.

Ca să evităm și în continuare să tulburăm liniștea celor care se odihneau, am propus să ieșim afară, în loggia. Lucru imposibil.

Așezate pe frumoasa terasă cu linii unduitoare, un șir de dulapuri acopereau minunata priveliște a grădinii.

- Nu s-ar putea muta altundeva? îl întreb pe croitorul-șef.

- Le-am înghesuit peste tot, îmi arată coridorul de unde de asemenea nu poți să privești în afară din cauza mulțimii dulapurilor. Chiar și așa, revine numai câte unul pentru doi copii.

Rămâne doar parcul. Oricum, precum văd, el păstrează cel mai fidel amintirea celor doi Wesselényi.

Între siluetele prelungi de tuia și tufișurile tunse se întrezărește un tânăr. Este administratorul clădirii. Se prezintă cu o voce scăzută: Sabău.

Îi mărturisesc pe dată amărăciunea ce m-a cuprins. Dă din mână a lehamite:

- Ultima dată m-am adresat consiliului popular, ca să ne ajute. Mi-au zis să-mi văd de treabă. Ăsta nu-i un monument arhitectonic, mi-au spus. Ați mai pomenit așa ceva? Deși știu foarte bine, și dintr-odată obrazul îi fu luminat de freamătul caracteristic elevilor silitori, că este cel mai frumos castel baroc din Europa Centrală și, totodată, cel mai vechi!

Mai bine să intrăm în grădină și să ascultăm:

Mai vârstnicul Wesselényi, care, deși poseda o sumedenie de vinuri alese, „manifesta oroare față de băuturile alcoolice și se lăsa aprins numai de

fierbințeala sângelui său”, precum a consemnat Kemény Zsigmond, parcă tocmai ar traversa-o în galop. Se pregătește să vâneze cerbi sau tocmai și-a aruncat fiul, pe Miklós, în spinarea celui mai năruș armăsar al său? Când i-a murit și cel deal zecelea copil, a pus să se zidească ușa cavoului familial, dar a dovedit destulă putere ca să-l crească într-un mod spartan pe Miklós, după cerințele spiritului sportiv englezesc, aflat pe atunci la modă. Astfel tânărul a devenit un călăreț neînfricat, un trăgător de elită, un spadassin neîntrecut, chiar un barcagiu pe cînste, deoarece el a fost luntrașul care în timpul inundației din 1838 a salvat viețile a sute de oameni. Berzsényi l-a asemuit pe acest scriitor și om politic din perioada reformelor transilvănene cu „o torță olimpică”.

Grădina este la fel de frumoasă și astăzi.

Kazinczy (tatăl generalului pașoptist) a trecut pe aici în 1805, apoi a revenit peste paisprezece ani. El a descris în termeni elogioși atât parcul, cât și băncile, plopii italieni, lacul „plin de verdeață”. Manejul (care azi ne oferă o priveliște interesantă, fiind transformat în sală de mese) „ar merita să fie prezentat în mai multe volume decât sunt cele din biblioteca târgu-mureșană.” Având odată prilejul, mai tânărul Wesselényi i-a dăruit lui Kazinczy un preafrumos bidiviu din celebra herghelie jibouană, fapt care l-a bucurat mai mult decât oricare dintre succesele sale literare.

Și oare în care colț al parcului și-au susținut spectacolele odinioară artiștii din trupa clujeană de teatru? (Jiboul a fost singurul sălaș artistocratic, unde artiștii

cei hoinari s-au simțit întotdeauna acasă.) Dar niciodată n-au jucat pe parchetul din sufragerie, ci pe scena improvizată în fazanărie. Repertoriul cuprindea mai cu seamă piese cu subiecte vânătoarești. Undeva am citit că odată au mînat pe scenă un mistreț întăritat, pe care eroul principal trebuia să-l împuște, acolo, în văzul publicului înspăimîntat. Dindărătul decorurilor de carton pictat veghea cu degetul pe trăgaciul altei arme și bătrînul Wesselényi.

Bătrînii arbori multisecolari au fost și martorii jocurilor păstorești, organizate de Wesselényi în fiecare primăvară. Mai întîi, rîndașii mînau frumoșii armăsari pur-sânge arab, împodobiți cu funde colorate, pocnind des din bice; apoi, în sunete de corn, se înfățișau păstorii cu vitele lor și pornea să cînte muzica. Petrecerea și ospățul țineau adesea pînă noaptea târziu. „Orice prieten al vinurilor, orice gurmand putea să se îndestuleze cu cele mai alese îmbucături”, mărturisește Kemény Zsigmond.

Am fi vrut să vizităm și cavoul familiei, ca să ne depunem omagiile în fața mormîntului unde se odihnește „bourul din Jibou”. Dar monumentul funerar se găsește sus, pe cuprinsul parcului englez transformat în grădină botanică. E ferit cu grijă de vizitatori: în zadar apăsăm clanța porții, scîrțâie, dar nu se deschide.

În românește de **Györfi-Déak György**

Din volumul: **Szépréti Lilla, Régi és új világ. Képes levelezőlapok.** (Lume nouă, lume veche: ilustrate poștale). Cluj, Ed. Dacia, 1981. p. 193-195.

MEMORIA PERIODICELOR MUREȘENE

An 7, nr. 2 (1 februarie 1937), p.1

Protopopul Elie Câmpeanu (1859-1937)

„La 21 ianuarie a.c. s-a stins din viață protopopul român unit al orașului Târgu-Mureș, Elie Câmpeanu, luptătorul înflăcărat pentru drepturile neamului românesc... s-a prăbușit pentru totdeauna ca un stejar viguros din codrii seculari ai Ardealului...”

(Traian Popa)

*

An 7, nr.5 (15 martie 1937), p.4

Activitatea „Astrei” în județul Mureș

„În comuna Voiniceni s-a ținut cercul cultural al învățătorilor, la care au luat parte și reprezentanții „Astrei” din Târgu-Mureș, domnii dr. Ion Bozdog și Grigore Ciortea. Au vorbit domnii: Petru Comes, Grigore Ciortea despre „Primejdia descreșterii natalității”, iar dr. Ion Bozdog despre „Mișcările antireligioase internaționale”,...S-a executat apoi un frumos program de către copiii școlii, sub conducerea domnilor învățători V. Fleșeriu și Tartacan Alexandru”.

An 7, nr.13
(15 septembrie
1937), p. 1

Emilia Cătană

Comemorarea lui Aurel Vlaicu la Târgu-Mureș. Dezvelirea unei plăci comemorative.

O mare serbare aviatică.

„În cadrul unei impunătoare serbări aviatice, care a avut loc duminică, 5 septembrie la Târgu-Mureș, s-a desvelit o placă comemorativă în amintirea marelui fiu al Ardealului, Aurel Vlaicu... la 1 septembrie 1912, Aurel Vlaicu a efectuat primul zbor deasupra orașului Tg-Mureș... După amiază a avut loc un mare meeting aviatice...”

*

An 7, nr. 17 (1 decembrie 1937), p. 8

Succesul unui compozitor local

„Domnul Zeno O. Vancea, distinsul profesor de la Conservatorul Municipal, a fost cinstit cu premiul al II-lea pentru compoziție, la marele concurs de muzică pentru premiul „Enescu”.

An 2, nr. 64 (23 februarie 1947), p. 4

Inaugurarea bibliotecii Sindicatului P.T.T. Târgu-Mureș.

„Într-un cadru festiv s-a deschis în ziua de 16 februarie orele 10,30, biblioteca Sindicatului P.T.T. Tg-Mureș...”

*

An 2, nr. 100 (23 noembrie 1947), p. 2

23 noembrie – Deschiderea săptămânii artelor la Tg-Mureș.

„Sindicatul Artiștilor, Scriitorilor și Ziariștilor organizează de la 23 noembrie la 1 decembrie o săptămână a artelor, în cadrul căreia vor avea loc expoziții de arte plastice, conferințe...”

*

An 2, nr. 104 (Crăciunul 1947), p. 8

Un festival al datinelor de Crăciun.

„Joi, 18 decembrie a.c. a avut loc în sala mare a Palatului Cultural din Tg-Mureș serbarea datinelor de Crăciun executate de elevii școlilor secundare, române și maghiare sub auspiciile asociației româno-maghiare filiala Mureș”.

*

An 6, nr. 473 (27 februarie 1957), p. 3

Biblioteca centrală regională din Tg-Mureș.

„...din anul 1945 și până în prezent, colecțiile acestei biblioteci s-au îmbogățit cu peste 118000 de volume, dintre care 10866 au intrat în bibliotecă în cursul anului trecut... Biblioteca este frecventată de 10000 de cititori permanenți..., are 4 sucursale și 23 biblioteci volante. Pentru anul 1957 sunt în proiect extinderea spațiului bibliotecii cu încă un etaj, înființarea unei secții muzicale și extinderea rețelei bibliotecilor sucursale și volante”.

*

An 6, nr. 505 (19 iunie 1957), p. 2

Cercul literar „Liviu Rebreanu”

„Cercul literar „Liviu Rebreanu”, înființat pe lângă Casa de cultură a sindicatelor din Tg-Mureș, are abia 4 luni de activitate... Primele trei luni (între 17 februarie și 17 mai a.c.) au fost declarate perioadă de organizare și de cunoaștere a membrilor. La sfârșitul acestei perioade s-a ales conducerea cercului literar: un președinte (Traian Dragoș) și trei responsabili de secție (proză-Alexandru Munteanu, poezie Atanasie Popa, teorie, critică și istorie literară-Trifan Tompea).

*

An 6, nr. 510 (6 iulie 1957), p. 4

Munca bibliotecii raionale cu intelectualii

„Biblioteca noastră a lucrat întotdeauna în colaborare cu intelectualii din oraș și raion. Colectivul de muncă este format din 13 persoane dintre care 11 sînt intelectuali (învățători și profesori)... Astăzi biblioteca are un număr de 1533 cititori permanenți, dintre care 448 intelectuali, în afară de cei 2850 cititori de la cele 30 biblioteci mobile organizate de biblioteca raională pe cuprinsul raionului...”

(Leon Mircea, bibliotecar șef
la Biblioteca raională Reghin).

*

An 6, nr. 526 (4 septembrie 1957), p. 5

„Comitetul serbărilor jubiliare ale Școlii medii Bolyai Farkas din Tg-Mureș, vă aduce la cunoștință că serbările aniversării a 400 ani de la înființarea școlii vor avea loc în zilele de 8-9 septembrie a.c. după ordinea următoare:

8 sept.

Orele 10 - Ședință festivă în sala mare a Palatului Cultural...

Orele 17 - Dezvelirea statuii celor doi Bolyai și a tablelor comemorative, urmată de deschiderea expozițiilor jubiliare și vizitarea școlii

Orele 18,30 - Programul „Amintirile foștilor elevi”, în sala mare a Palatului Cultural..

9 sept.

De la orele 9 - Sesiune științifică, în sălile școlii
orele 17 - Ședință festivă de încheiere în curtea școlii

orele 20 - Masa comună a foștilor elevi, precum și a prietenilor școlii, urmată de bal jubiliar, în curtea și în sălile școlii.

*

An 6, nr. 557 (21 decembrie 1957), p. 1, 4.

Din istoricul Liceului „Alexandru Papiu Ilarian”

„... La 5 octombrie 1919 încep cursurile, cu acest prilej dându-i-se liceului numele lui Alexandru Papiu Ilarian... În 1925 se introduce examenul de bacalaureat... Manifestări culturale de mare amploare aveau loc în fiecare an la 21 octombrie, ziua patronului liceului, Al. Papiu Ilarian. În toamna anului 1930, din inițiativa unui comitet format din profesori și cu ajutorul unor colecte publice, au ridicat în fața școlii bustul de bronz al lui Papiu, executat în urma unui concurs, de către sculptorul Ioan Schmidh Faur... După război, școala și-a reluat firul vieții, întrerupt de evenimentele din toamna anului 1940”.

*

Sărbătorirea lui Alexandru Papiu Ilarian la Tg-Mureș.

„În cadrul manifestărilor comemorative prilejuite de împlinirea a 80 de ani de la moartea

lui Alexandru Papiu Ilarian, azi și mâine, vor avea loc la Tg-Mureș [21 și 22 decembrie 1957] :

Azi la orele 16, în sala festivă a Școlii medii nr.1, sesiunea științifică închinată vieții și activității lui Papiu Ilarian, organizată de filiala din Tg-Mureș a Societății de Științe Istorice. În cadrul sesiunii, prof. Lupșa Ioan va prezenta referatul „Viața și activitatea lui Papiu Ilarian”; prof. Netea Vasile din partea Societății de Științe Istorice din București, referatul „Concepția istorică a lui Papiu”, iar prof. Emil Cernea, președintele Asociației Juriștilor din București, referatul „Concepția Juridică și politică a lui Papiu”.

Duminică, 22 decembrie, la ora 10, în sala mare a Palatului Culturii va avea loc festivitatea atribuirii numelui „Alexandru Papiu Ilarian”, Școlii medii nr.1 din Tg-Mureș. În cadrul acestei festivități vor vorbi foști și actuali profesori și elevi ai școlii, delegatul Ministerului Învățământului și Culturii și alții. Apoi, cele mai bune formații artistice din oraș vor prezenta un bogat program artistic.

La orele 13 se va face dezvelirea bustului lui Papiu Ilarian din fața școlii ce-i va purta numele.

Manifestările din cele două zile vor fi încheiate duminică seara printr-o reuniune tovarășească ...”

O CARTE CARE MERITĂ TOT INTERESUL

In mai toate manualele și în majoritatea cărților de istorie a României am întâlnit portretul domnitorului Țării Românești înconjurat de fiii săi. De fapt pentru noi, **acesta** este Constantin Brâncoveanu și în același timp ne aduce aminte de martiriul său împreună cu cei patru copii. Însă ne-am pus vreodată întrebarea de unde provine această imagine?

Gravura provine dintr-o faimoasă carte scrisă de Anton Maria del Chiaro Fiorentino, *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia con la descrizione del paese, natura, costumi, riti e religioni degli Abitanti*, cunoscută și ca *Revoluțiile Valahiei*. Cartea a fost publicată în 1718 la Veneția în tipografia lui Antonio Bortoli (pe spezele autorului).

Del Chiaro (1669-după 1727) a fost un călător italian, secretar al domnilor Țării Românești Constantin Brâncoveanu și Alexandru Mavrocordat, începând cu anul 1709.

Lucrarea *Revoluțiile Valahiei* cuprinde date importante referitoare la țările române.

Este și o scurtă istorie a țării, mai amănunțită pentru „domniile pe care le-a apucat”, cum spune

Iorga, deci o istorie trăită, observată pe viu de către un om inteligent

și nepărtinitor, dar și o frescă a vieții locuitorilor. Contribuția lui Anton Maria del Chiaro reprezintă pentru Muntenia ceea

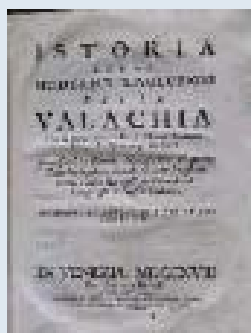
ce înseamnă pentru Moldova opera lui Dimitrie Cantemir, pagini deosebit de interesante despre cele două principate înaintea epocii fanariote.

Cartea este structurată în două părți principale, de aproximativ aceeași întindere. Un prim capitol prezintă alcătuirea provinciei ca parte a fostei Dacii romane, teorii privind proveniența numelui de Valahia (aici autorul demonstrează cunoașterea scrierilor lui Enea Silvio Piccolomini (Papa Pius al II-lea), Antonio Buonfini, istoricul maghiarilor de pe vremea lui Matei Corvin, economia provinciei bazată pe bogățiile naturale, așezarea și întinderea, ca și împărțirea teritoriului în 17 județe. Referitor la limba românilor, del Chiaro consideră că este „o directă și curată derivație a idiomului latin”, care datorită contactelor cu alte popoare conține și cuvinte turcești, grecești, slave și ungurești.

Restul capitolelor primei părți – poate cea mai valoroasă parte - tratează aspecte social-culturale: obiceiuri și rituri, nunți, înmormântări, religia și posturile, ca și ceremonialurile religioase. Interesul autorului nu se rezumă doar

Petelei Klára

la clasele superioare, el prezintă o secţiune a tuturor straturilor sociale – de la ceremoniile Curţii, de la petrecerile ei simple până la căsuţa ţăranului, pe care o laudă pentru curăţenie, până la elementele de credinţă şi superstiţie ale sufletului acestuia. Conform lui

Andrei Pippidi, se pare că del Chiaro, el însuşi un evreu creştinat, este primul care semnalează primul pogrom pe pământurile româneşti care a avut loc în 1715, când domnitorul Ştefan Cantacuzino a ordonat demolarea sinagogii din Bucureşti. Acest fapt nu a fost consemnat în cronicile româneşti ale vremii.

Partea a doua prezintă istoria politică a Ţării Româneşti, mai succint până la Şerban Cantacuzino, mai în amănunt domniile lui Constantin Brâncoveanu, Ştefan Cantacuzino şi Nicolae Mavrocordat, încheind cu anul 1717. Evenimentele sunt relatate prin prisma martorului care asistă la ele, având caracterul unor memorii.

Lucrarea florentinului mai este importantă şi prin faptul că prezintă o hartă a Ţării Româneşti,

o versiune corectată a hărţii făcute de stolnicul Constantin Cantacuzino, în colaborare cu doctorul şi filozoful Ioan Comnen. Acest important izvor cartografic a fost publicat mai întâi în greceşte de către Hrysantos Notara (preot şi arhimandrit al Prea Înaltului Scaun Patriarhal şi Apostolic de la Ierusalim) sub numele de *Mapa geografică a principatului Valahiei*, însoţită de şase planşe frumos colorate şi bogat ornate. Sunt menţionate bogăţiile solului şi subsolului Ţării Româneşti,

densitatea aşezărilor săteşti, târgurile şi oraşele, mănăstirile, vestigiile arheologice ş.a. Del Chiaro însuşi precizează că harta este o variantă redusă a unei „mari hărţi, tipărită în 1700 în Seminarul de la Padova, dar cu caractere greceşti. Autorul ei era stolnicul Constantin Cantacuzino, care fusese sugrumat fără milă la Constantinopol împreună cu fiul său Ştefan”. Există chiar menţiunea că pe hartă se „vede ce a fost dat de la Valahia Austriei prin congresul de la Passarovitz” (tratatul fusese semnat la 21 iulie 1718). **Un exemplar din această valoroasă lucrare se găseşte la Biblioteca Teleki-Bolyai, în fondul Teleki, cu cota Tq-1393.** Este legat în piele simplă şi prezintă ex-librisul bibliotecii, fiind însoţit şi de harta Valahiei. Atât cartea în sine cât şi harta sunt într-o condiţie fizică bună şi nu prezintă lipsuri.

Merită menţionat faptul că există o versiune a cărţii lui del Chiaro în limba română, cu titlul *Revoluţiile Valahiei*, apărută în 1929 la Iaşi, traducător S. Cris-Cristian, cu introducerea lui Nicolae Iorga. Din strădania Institutului de Memorie Culturală CIMEC, în anul 2005 a fost publicată o versiune electronică a acestei traduceri, disponibilă pe CD şi pe internet, la adresa www.cimec.ro

Bibliografie selectivă:

1. *Călători străini despre Ţările Române* vol VIII, Bucureşti, 1983.
2. **Picillo, Giuseppe.** *Su alcuni aspetti controversi della „Storia delle moderne rivoluzioni della Valachia” di Anton Maria Del Chiaro* In: *Italia e Romania. Due popoli e due storie a confronto* (sec. XIV-XVIII). Firenze, 1998, p.193-203.
3. **Pippidi, Andrei,** *The Pogrom that Never Happend*, www.ceu/jewishstudies/02

MOMENTE ALE ÎNȚIERII, ORGANIZĂRII ȘI DEZVOLTĂRII SECȚIEI DE ARTĂ A BIBLIOTECII JUDEȚENE (I)

Descoperirea și reevaluarea memoriei trecutului nu foarte îndepărtat, cercetarea și evidențierea valorilor lui, mi se pare a fi un lucru deosebit de important, pentru noi cei de astăzi. Astfel îi redescoperim pe cei care au transformat în comoară publică rezultatele muncii lor și ne-au lăsat un ghid de conduită și un exemplu demn de urmat pentru munca noastră viitoare, fiind de datoria noastră să cunoaștem, să respectăm, să îmbogățim și să ducem mai departe visele și năzuințele lor. Acestea au fost gândurile mele atunci când am pornit a face o rememorare a ceea ce a fost, lucruri și oameni pe care i-am cunoscut. Oameni pe care i-am respectat și de la care am avut de învățat. Au rămas lucrurile, faptele lor care parcă au fost însuflețite și dăruite nouă peste timp.

Anul acesta, secția de artă împlinește douăzeci de ani de când se află în sediul din clădirea Bibliotecii Telekiana, la etaj, unde era odinioară galeria de pictură Nagy Imre.

Însă, o bibliotecă muzicală ființa, ca un mic compartiment aparte bibliotecii noastre, încă din anul 1979 fiind situată în incinta sălii de lectură periodice, la etajul III al Palatului Culturii, la sediul bibliotecii, având o activitate interesantă și un public special.

Un articol din ziarul local, atât de popularul cotidian „Steaua Roșie”, anunța prin luna decembrie a anului mai sus amintit, în numărul din data de 14 decembrie, faptul că Biblioteca Județeană Mureș din Târgu-Mureș va deschide

o „bibliotecă muzicală”, venind în felul acesta în întâmpinarea unui public aparte ce își dorea de multă vreme acest lucru.

„Între multiplele forme și mijloace de educație a publicului, utilizate de Biblioteca județeană se înscriu și preocupările din sfera informării și cultivării gustului pentru arta sunetului.”¹

Biblioteca muzicală era rodul unor preocupări mai vechi care începeau să se materializeze, grație unor circumstanțe favorabile, această formă înscriindu-se printre multiplele forme și mijloace de educație a publicului pe care biblioteca le putea utiliza pentru a atrage acel segment al populației, din comunitatea pe care o deservește, deloc de neglijat, care dorea această formă de „bibliotecă”, utilizând în felul acesta un potențial cultural deosebit de prețios, neutilizat până atunci așa cum s-ar fi dorit.

Strădaniile colegilor de a aduna și crea un fond audio erau mai vechi, registrul de inventar a început să fie scris încă din februarie 1965, iar aceste discuri erau în marea lor majoritate înregistrate în limba rusă (fără o transcriere fonetică în limba română) și datează din anii

Angela Macarie

1950, în marea lor majoritate, fiind înregistrate la case de discuri din Moscova, însă mai sunt (spre uimirea mea) și de la case de discuri din Paris și din București, este drept mai puține la număr.

După spusele celor care își mai amintesc (colegi mai în vârstă sau cititori intervievați), tendințele de a atrage publicul, prin organizarea de concerte lectii și audiții, existau încă de prin anii 1959-1960, ca apoi în anul 1979 să se facă o reevaluare a fondului muzical, biblioteca muzicală oferindu-și serviciile specifice unui public mai larg și cu o paletă mult mai diversificată.

Secția de muzică și-a propus să valorifice și să sporească fondul existent, utilizându-l cât mai eficient cu putință, mai ales că achizițiile se făceau cu ritmicitate, fiind astfel asigurată o continuitate a colecțiilor, deloc de neglijat pentru menținerea unui public utilizator activ (lucru care ar trebui avut în vedere și astăzi), existând un fond pentru achiziționarea de documente audio-vizuale. Existau preocupări susținute pentru creșterea și diversificarea acestui fond, prin achiziționarea de noi imprimări editate de casele de discuri.

Era încă un pas în istoria bibliotecii noastre de a asigura înaintarea spre modernizare, pentru că o bibliotecă modernă are nevoie și de mijloace moderne, firește, în pas cu revoluția tehnicilor moderne de stocare și păstrare a materialului audio-vizual, câștigând în felul acesta cititori și devenind mai aproape de ceea ce înseamnă atribuțiile unei biblioteci moderne, un centru cultural deschizător de noi orizonturi spirituale, unde chiar prind viață cărțile și celelalte documente specifice, iar cititorii se simt animați de sentimente înălțătoare.

Îmbucurătoare erau aceste fapte, la fel și dotarea de invidiat de care dispunea, chiar dintru început, această bibliotecă muzicală, atât de specială, și care se adresa unui public special.

Zestrea secției se concretiza într-un număr de 2500 de discuri românești și străine, în marea lor majoritate de muzică cultă, și anume: muzică simfonică, de cameră, de operă și

operetă, muzică corală clasică, cântece pentru copii și tineret, cântece patriotice și „de masă” (cum se numeau cântecele adresate patriei și partidului), dar chiar și înregistrări literare (voci din fonoteca de aur, texte în interpretarea autorilor înșiși sau vocile avizate ale unor critici și istorici literari, precum și piese de teatru sau dramatizări ale unor basme) și, în mai mică măsură, muzică populară și de dans.

La toate acestea, se adăuga aparatura modernă (pe atunci), de practică muzicală: magnetofone, pick-upuri, casetofone, benzi de magnetofon, câști pentru audiție.

Acest fond se dorea a fi utilizat pentru redare, ascultare și transcriere, colaborând și cu celelalte secții pentru asigurarea fondului muzical și a înregistrărilor, atunci când era solicitat de ceilalți colegi de la celelalte secții din bibliotecă, și nu numai, pentru că în caietul de însemnări și note ce era ținut la secție, am găsit și alte colaborări. Acestea erau cu diverse școli din oraș, dar și cu Casa Armatei pentru realizarea de montaje literare, fiind audiate, de exemplu, poezii de Mihai Eminescu în interpretarea unor actori renumiți, pentru că biblioteca de muzică își propunea ca să asigure „iubitorilor de muzică și literatură activități la nivelul cerințelor, pornind de la cercuri de inițiere muzicală, până la audiții colective sau individuale”.²

De asemenea, vocile din fonoteca de aur a radiodifuziunii erau cele care întregeau acest fond valoros, biblioteca muzicală propunându-și să le utilizeze pentru șezători literar-muzicale, seri de teatru sau de poezie, lucru care s-a și realizat. Într-un interviu pe care doamna profesoară Doina Chetraru-Kovács, (bibliotecară la secția de muzică din data de 1 septembrie 1979 până la 17 octombrie 1983) l-a acordat ziarului local *Steaua Roșie*, se spunea: „Paralel cu educația muzicală, vom urmări, în cadrul acțiunilor secției, o abordare simultană a muzicii și literaturii, prin transformarea încărcăturii emoționale a cuvântului în muzică”.³

Toate cele existente erau un bun început de valorificare a materialului audio, care va

completa oferta de atunci a bibliotecii județene, în condițiile în care orașul nostru avea un studio de radio teritorial, o filarmonică, un teatru și o academie de teatru, un liceu de artă, unul pedagogic, trei licee teoretice și o școală populară de artă.

Biblioteca județeană își mai atrăgea, în felul acesta, de partea sa niște simpatii printr-un public deloc de neglijat și care trebuia cultivat.

Pe lângă toate acestea, cei interesați puteau să împrumute pentru audiție la domiciliu discurile ce existau în dublet, iar pentru prima dată o bibliotecă din municipiul Târgu Mureș împrumuta, pe lângă documentele care-i sunt specifice, și documente audio, împrumutul fiind similar celui de carte.

Accesul la biblioteca muzicală era posibil prin înscrierea la secție pe baza permisului de intrare, eliberat la parterul Bibliotecii județene.

Pe lângă înregistrările sonore, cei interesați mai puteau consulta și o bogată colecție de partituri și literatură muzicală ce consta în ghiduri de concerte, dicționare de gen, enciclopedii, lexicoane și bibliografii.

Această secție nouă își deschidea porțile spre publicul său la data de 15 decembrie a anului 1979, fiind anunțată în presa de atunci, iar inaugurarea a fost însoțită de o audiție muzicală dedicată compozitorilor: Beethoven și Enescu. „În data de 15. 12. 1979 a avut loc festivitatea de inaugurare a secției muzicale a Bibliotecii Județene Mureș.

După deschiderea festivă a urmat un program de audiție colectivă: Enescu – Beethoven. Efectul audiției s-a observat, auditorii împrumutând multe cărți despre Enescu și Beethoven.”²⁴

Acesta era de fapt și scopul unei biblioteci muzicale, să îi facă, pe cei care îi calcă pragul să fie interesați, nu numai să audieze lucrările compozitorilor sau să aprecieze diferite interpretări, ci și să citească monografii despre viața și opera lor, completându-și și îmbogățindu-și astfel orizontul spiritual.

Responsabila secției, d-na Doina Chetaru-Kovács a clasificat materialul existent, a elaborat cataloagele de discuri (alfabetic și

sistematic), împreună și cu alți colegi care au ajutat-o și care au lucrat mai înainte la acest material (printre ei aflându-se și domnul Dimitrie Poptămaș, care, pe atunci, lucra la secția documentară), iar pentru public, la solicitare, se făceau și înregistrări.

Cataloagele, care mai sunt și astăzi instrumente deosebit de utile pentru fondul existent, făceau, și mai fac (pentru că mai există și astăzi), trimiteri operative la materialul căutat, fiind elaborat atât pe genuri muzicale cât și alfabetic, cu adresă la compozitori, interpreți, dirijori, textieri sau pe titluri.

De asemenea, se elaborau și bibliografii la cerere și, tot la cerere, se organizau audiții colective și individuale.

Venind în întâmpinarea solicitărilor se mai făceau și copii pe bandă magnetică după lucrările existente în biblioteca muzicală, care erau folosite în scop didactic sau drept coloană sonoră pentru anumite evenimente.

La aceste audiții colective pe genuri, forme sau instrumente muzicale, au colaborat chiar și nume mari ale muzicii care activau atunci în orașul nostru, de exemplu muzicologul Bujor Dânsorean (actualmente profesor universitar la Conservatorul din Cluj-Napoca), care a susținut un ciclu de prelegeri și audiții despre creația beethoveniană, sau compozitorul Kozma Mátyas, care susținea un ciclu de audiții lecții privind creația muzicală pentru orgă (Orga de la începuturile sale și până în baroc), ori, mai apoi, muzicologul Pavel Pușcaș (și el ajuns un reputat cadru didactic, la Conservatorul din Cluj-Napoca). Muzicologul Pușcaș a activat la secția muzicală a Bibliotecii Județene din anul 1984 și de numele lui va fi legată, mai apoi, și viitoarea secție de artă.

Biblioteca muzicală colabora, în mod deosebit de fructuos, cu școlile și liceele din oraș, organizând audiții colective la cerere sau pe o temă dată, pe teme muzicale sau literare.

Din fondul de achiziții, extrem de generos de pe atunci, se cumpăra anual un număr de 400-500 de discuri, care se achiziționau în dublete pentru ca un exemplar să poată fi împrumutat.

Aceste achiziții se făceau prin comandă, direct de la Electrecord sau de la casele de discuri din străinătate, iar de la Fondul de rezervă națională al Bibliotecii Centrale de Stat se primeau, de asemenea, discuri de foarte mare valoare,

Printre aceste achiziții se numără și **Antologia sonoră a muzicii populare românești**, un disc extrem de rar, care a fost imprimat în anul 1941 într-un număr foarte mic, de numai 108 exemplare. De asemenea Studioul de radio teritorial a contribuit la zestrea acestui fond cu unele imprimări după materiale deosebit de valoroase din arhiva fonică.

La toate aceste lucruri bune, era un mare inconvenient: biblioteca muzicală nu dispunea de un spațiu propriu, pentru că în sala de lectură periodică se derulau atât activitățile secției documentare, cât și cele ale secției nou înființate.

La un inventar, la sfârșitul anului 1982, valoarea în lei a stocului era de 90000, total unități erau 3374, din care 3331 discuri și 43 de benzi, dintre care 1845 erau de muzică simfonică, 502 de muzică populară, 412 de muzică ușoară, 462 literare și 152 reprezentau altele. Românești existau un număr de 2247 și străine 1127 unități de inventar.

Abia după mai mult timp de existență în conviețuire cu celelalte activități, prin anul 1986, biblioteca muzicală va deveni actuala bibliotecă de artă, deschizându-și porțile pentru public în sediul ce-l deține și azi, în ianuarie 1987.

Fondurile ei s-au îmbogățit și diversificat treptat și cu imprimări și aparatură de la Studioul teritorial de radio, a cărui activitate a fost suspendată la sfârșitul anului 1985. Aceste benzi magnetice și aparatura profesională se mai păstrează și astăzi, constituind un fond aparte al secției de artă.

Despre cele ce au urmat mai apoi și până să se ajungă la formula actuală a acestei secții de artă, mi-am propus să revin pe viitor cu un alt articol. Mai ales că de această nouă etapă mă leagă multe amintiri plăcute și datorită faptului că am contribuit și eu la organizarea secției în noua concepție, făcându-mi prin aceasta

ucenicia în Biblioteca județeană, iar cele ce au devenit acum trecut și cei care au făcut posibil acest trecut au devenit pentru mine exemple demne de urmat.

NOTE

1. Dimitrie Poptămaș – **Biblioteca muzicală**. În *Steaua Roșie*, 31, nr. 294 (6745), (14 decembrie, 1979).
2. Idem, ibidem.
3. Doina Chetaru–Kovács interviuată de către Mircea Art. Mihail în articolul intitulat: **Un locaș pentru prietenii Euterpei**. În *Steaua Roșie*, 32, nr. 236 (6996), (4 octombrie 1980), p. 3.
4. Din *Caietul Secției muzicale* cu însemnări, articole, dări de seamă, etc.

BIBLIOGRAFIE

1. **Arhiva secției de artă** – pliante, referate dactilografiate, note, însemnări pe caietul Secției muzicale, planificări, dări de seamă.
2. **Audiție muzicală**. În: *Steaua Roșie*, 32, nr. 74 (6834), p. 2. Secția muzicală a Bibliotecii Județene organizează o audiție pe tema „Variațiunea în creația lui Beethoven”.
3. **Audiție muzicală**. În: *Steaua Roșie*, 32, nr. 115 (6875), p. 3. În organizarea secției muzicale Biblioteca județeană inițiază un ciclu de audiții muzicale intitulate „Creația pentru orgă”.
4. **Biblioteca muzicală** / Dimitrie Poptămaș. În: *Steaua Roșie*, 31, nr. 294 (6 745), (14 decembrie 1979), p. 4.
5. **Un locaș pentru prietenii Euterpei**/ Mircea Art. Mihail. În: *Steaua Roșie*, 32, nr. 236 (6996), (24 octombrie 1980), p. 3.

EXPOZIȚIA TEMPORARĂ *EUROPA ILUMINISTĂ* ÎN BIBLIOTECA TELEKI-BOLYAI

Ideea fiecărei expoziții organizate de bibliotecă și găzduită în sala mică de expoziții, aflată la parterul clădirii, este să prezentăm vizitatorilor noștri comorile pe care le păstrăm: lucrările fundamentale din diferitele domenii ale științei, culturii, filozofiei, religiilor, unele dintre ele fiind chiar ediții prime. Tema actualei expoziții este una vastă și cunoscută de mulți: perioada iluminismului în Europa. Biblioteca Teleki din Târgu Mureș este deținătoarea unei dintre cele mai bogate colecții de carte născută în perioada iluminismului.

Iluminismul este primul curent de ideologie, care nu caută calea spre fericirea absolută prin încercarea de a reînvia trecutul considerat glorios, perfect, fără cusururi, ci pentru prima oară în istorie, fericirea este căutată în viitor, în progres. Oamenii încep să creadă în forța minții și a spiritului. Pentru prima oară apare viziunea unui viitor fericit pe pământ.

Gânditorii secolului al XVIII-lea se considerau filozofi, iar secolul în care trăiau, secolul filozofiei. Și totuși, în prima vitrină a expoziției am așezat operele celor mai de seamă matematicieni. Am ales această abordare mai puțin obișnuită

în realizarea unei expoziții despre iluminism în primul rând pentru faptul că matematica a devenit știința de bază

a epocii. S-au petrecut multe schimbări în acest domeniu: geometria și-a pierdut rolul conducător iar algebra și-a ocupat locul binemeritat, s-a descoperit calculul diferențial, integral și infinitezimal.

S-au înregistrat progrese și în domeniul fiziologiei (galvanism), se descoperă pila electrică, și acum se va construi și primul paratrăsnet. În astronomie se formează ideea evoluției cosmosului, se identifică noi obiecte cerești. Este cercetată și lumea subterană, se încearcă o clasificare a minereurilor.

O schimbare majoră intervine în domeniul chimiei: în urma lucrării lui Lavoisier chimia iese din umbra alchimiei și va fi recunoscută ca știință în sensul propriu al cuvântului. În domeniul științelor naturii se vor scrie primele lucrări de clasificare (lucrarea

Kimpian Annamăria

fundamentală a lui Carl Linné). De altfel este cea mai splendidă parte a colecției, în acest domeniu au fost editate mult mai multe cărți pictate de mână.

În medicină se pune accentul asupra prevenirii bolilor, pe educarea populației, se descoperă vaccinul contra variolei.

Într-un singur secol fiecare ramură a științei s-a dezvoltat surprinzător de mult. În această perioadă au avut loc descoperiri care au schimbat în profunzime societatea științifică. Sper că acum se înțelege mai bine de ce am ales ca, în primele vitrine ale expoziției, să așez cărțile științifice. Dacă auzim cuvântul: Iluminism, ne gândim imediat la Voltaire, Rousseau, Montesquieu, și nu la Volta, Franklin sau Jenner, deși acestor domni le suntem la fel de îndatorați pentru descoperirile lor.

Ideologia iluminismului nu începe cu cei trei mari gânditori, și nici nu se termină cu ei. În vitrine veți descoperii operele precursorilor (Christian Wolff, David Hume), care prin ideile și operele lor vor influența filozofia iluminismului,

dar și opera principală a lui Kant, *Critica rațiunii pure*, care încheie această epocă.

Despre personalitatea și educația lui Teleki Sámuel ne dezvăluie mult faptul că în colecția sa se află 77 de volume conținând operele lui Voltaire. Între ele se numără și *Traité sur la tolerance* tipărită în anul 1763. De asemenea, pe rafturile bibliotecii găsim majoritatea operelor lui Rousseau. Dintre ele lucrarea sa principală, *Du Contrat Social ou Principes du droit politique* este o ediție de lux, realizată în atelierul familiei Didot în Paris în anul 1795.

Ultima vitrină conține acele lucrări din domeniul economiei, legislației care s-au născut sub influența iluminismului. Cel mai important rezultat în acest domeniu este încadrarea în constituția franceză a drepturilor omului și cetățeanului.

Omul secolului al 18-lea visa la o lume mai bună. Dar nu numai a visat, ci a și încercat să o realizeze. Tocmai din această cauză se nasc numeroasele lucrări care doresc să schimbe situația existentă.

CARTEA FERMECATĂ ÎN OPERA LUI EMINESCU

Conf. dr. Noemi Bomher

Dlui Dredeșteanu

Dacă ridicai ochii, în clasa noastră de liceu, vedeai, drept epigraf, un citat din Miron Costin, „*că nu este alta mai de preț în viața omului zăbavă decât cetitul cărților*”. Poate că textul lui Miron Costin și-a pierdut în întregime puterea, întrucât oamenii pier mai greu sub paloșul unui domnitor, ironizat pentru că era analfabet, iar zăbava în cumplitele vremi de „acum” nu mai este „cetitul”, ci întâlnirea cu paradisul norocului de la Las Vegas. Poate că puterea cuvintelor, ironice sau nu, despre moartea din 1691 era cu totul alta, era un conflict între marea boierime și domnie, era un conflict între puterea Poloniei și aceea a Turciei și *scrisorile* sunt înlocuite de *griji și suspine*. Nici o rugăciune nu se mai îndreaptă spre iubitul cetitor, să aibă pe lângă alte „trebi” vreme de cetitul cărților, întrucât galaxia Gutenberg schimbă sistemul bibliotecii, adică al dulapului cu cărți, într-un sistem de CD-tecă, probabil cuvânt, pe care l-am inventat anume, ca elogiu pentru cei 500 de ani, în care existau rafturi pentru cărți, părăsite pentru rafturi pentru volume magnetice.

Am început cu acest *captatio benevolentiae* pentru a sugera câteva inserții în viața moldavă, aceea care pregătește, împreună cu spațiul botoșănean, apariția motivului cărții drept motiv central în opera lui Mihai Eminescu. Chiar dacă spațiul și întâmplările vieții poartă muzele de la Botoșani prin Transilvania, către

Berlin și către Viena, chiar dacă filozofia se referă la descălecatul de credință al lui Mihai Eminescu, adevăratul început stă în zidirea lumii cu ajutorul unor semne de tip carte¹.

Multe dintre imagini se referă la închiderea și deschiderea pe care divinitatea o are în cartea lumii: „*Cu dânsul cartea lumii iar s-a închis*.”² Foarte multe popoare, în special poporul iudeu, și mai ales, religia hristică, pun ca icoană la hotarele istoriei umane scrisul și cartea:

„*Colo Magul lui îi scrie pe o piatră străambe semne / Să nu poat-a le-nțelege lungul secolilor curs*.”³

Ce rămâne după guvernarea regilor, după mișcarea semnelor bune și rele ale popoarelor, din valurile Nilului și visurile piramidelor, poate un cântec al preoților, dar sigur lectura semnelor: „*Magul, gard al răzbnării, a citi semnul întors*”⁴. Întrucât în carte se adună, precum în cartea divină, visele și semnele care au fost și care vor fi. Cartea la care ne referim are ca suport, poate papirusul, poate pielea de vițel, poate marmura; s-ar putea ca și hârtia, dar sigur că ascunde semne îngrămădite pe o parte a filei și pe contrapagină și sigur că însemnele, drepte sau întoarse, se poate ghici enigma timpului, a spațiului și a cauzalității înfrângerii și clipei de succes, a arcadei cu arcane voluptoase, a micului tremur erotic. Într-un fel, cartea are porți pentru semne, coperti, ascunde și revelă grandori și micimi, înscrisuri arabe, slavone sau romane, cu șiruri citite de sus în jos sau de la dreapta la stânga ori amorțite

de la partea inimii spre partea rațiunii, cugete și frânturi ale grăuntelui de nisip, viuind sau dormind, în lumină sau în întuneric.

Imaginea cărții, ca punct de întâlnire a semnelor spațiului, timpului și cauzei, îngrădirea cantității, calității și, mai ales, a modalității de relație cu lumea, îl bântuie pe poet din perioadele de tinerețe fixate, mai ales, [în poeziile], care stau sub titlul *Memento mori*, *Povestea magului călător în stele*.

Fiecare dorește ca propria-i existență să depindă de un suflet ascuns înainte într-o carte magică:

„El cartea-și deschide, la ceruri privește
Și zodii descurcă în lungul lor mers.
E-o carte ce nimeni în veci n-o citește
Cu semnele strâmbe întoarse-arăbește:
Sunt legile-n semne din ăst univers.”⁵

Dacă am introduce un element de logică în relația dintre om și această carte a veșniciei în care semnele sunt stele, atunci am observa că soarta, „soarta omului născut”, depinde de scrisul în stele și că această carte a lumii, închisă și deschisă, carte ocultă depinde de soarte/moarte:

„A celor trecătoare în mâna lui e soarte,
Frumosu-i ca nealții și numele-i e: Moarte!”⁶

Acest șir de cugetări despre cartea lumii, citite de seraf sau de mag, demonstrează că închiderea sau deschiderea reprezintă destinul:

„Pe fața lui trece zâmbire senină,
C-o mână el cartea cea veche a-nchis. -
Văzut-am din carte-mi, că viața bătrână
Curând se sfârșește.”⁷

Vrăjile ascunse în cartea aceasta nu pot cuprinde însă totul. Există genii, fără de stea, al căror destin nu este cuprins într-o carte:

„De-aceea eu nu pot nimic pentru tine.
Scrisoarea-ți menită eu nu pot s-o schimb.
Ce e, pot preface... Ce-n stele senine
Nu-i scris – eu nu pot ști. Sunt scrieri
streine

Gândite de Domnu-ntr-a sorilor nimb.”⁸

Nu este cuprins nici în zona vrăjilor obscure ale regelui Somn, ori ale cifrelor de aur, ci este cuprins doar în punctul albastru al morții, fără nume, fără semne. În acest sistem poate

fi înțeles textul în proză din același an, 1972, *Sărmanul Dionis*, text în care apare și o carte fizică și, mai ales, apare imaginea semnului divin pitit undeva, sublim, în lună, semn la care meditează Dan, redevenit Dionis.

Dar una din problemele de bază nu este doar aceea a tălmăcirii, a vieții și a lecturii, ci rămâne problema căutării celui care gândește și scrie o carte:

„Shakespeare! adesea te gândesc cu jale,
Prieten blând al sufletului meu;
Isvorul plin al cânturilor tale
Îmi sare-n gând și le repet mereu.
Atât de crud ești tu, și-atât de moale,
Furtună-i azi și linu-i glasul tău;
Ca Dumnezeu te-arăți în mii de fețe
Și-nveți ce-un ev nu poate să te-nvețe.”⁹

Poți să iubești cartea lumii cetind-o, culegând izvoarele, pot să cunoști filozofia ori poți să iubești iubitul/iubita cu deosebită curtenie. În această întrebare stă adevărata enigmă a textului eminescian. Poate că poezia cunoscută din 1869, *Epigonii*, a doua poezie publicată în *Convorbiri literare*, demonstrează că pentru poetul de 19 ani, misterul dureros este scrierea și nu moartea, căci relația cu poezia reprezintă o recreere a cântecului divin, reprezintă o adevărată deschidere a unei cărți în care a fi epigon, urmaș nedemn, simțire rece, harfă zdrobită, mic de zile, mari de patimi, mască răzândă reprezintă adevărata relație cu scripturile române: Cichindeal, Mumulean, Prale, Văcărescu, Cantemir, Beldiman, Sihlean, Donici, Pan, Heliade, Cârlova, Alexandrescu, Bolintineanu, Mureșan, Negruzzi, Alecsandri, toți care scriu visând, convorbind cu idealuri, dar noi, din 1870 își lua rămas bun de la cei ce visau, privea rece („Noi? Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,/ Ce tablourile minți, ce simțirea stimulează,/ Privim reci la lumea asta – vă numim vizionari./ O convenție e totul; ce-i azi drept, mâne-i minciună;/ Ați luptat luptă deșartă, ați vânat țință nebună,/ Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.”)¹⁰, știind că adevărul poeziei nu este doar o amintire, nu este un sistem, ci este o comunicare de tipul limbajului verbal transformat în limbaj paraverbal și non-

verbal, o informație a cărei carnalitate este mai puțin importantă decât aceea în care ordinea semnelor nu este doar raportată la *charta*, ci raportată la o scriere tipărită care transmite cum trebuie un registru conștient sau inconștient.

Cartea este un obiect, legat sau broșat, sacru sau nu, un papirus ori o piele de vițel, care a început cu vechii egipteni, a plecat de la tăblițele de lemn și a ajuns până astăzi pentru a renunța la hârtie și a deveni din codex/caudex, CD.

Cartea reprezintă semnul poetic adânc, spațiul original al lumii, al arhetipului divin, al zeilor, al creației umane din străfunduri. Cartea reprezintă o relație cu celălalt tărâm, acvatic, al focului, al aerului ori al pământului, precum în cele două postume, *Povestea magului călător în stele* ori *Memento mori*, cartea reprezintă prin axe spațiul și timpul în formare, lumina și noaptea întinericului, un canal de comunicare, care se deschide ochiului inițiat, ca ispită și ca *memento*. Cromatica are importanță, întrucât înserează conotațiile fecunde ale genurilor, ale prăpastiei și prin intermediul **Magului** se referă la planul ființei ocultate în profan, la etalonul necesar al statului de inițiat, al celui ce se apropie prin profunzimea reflecției de această creație a divinității, a omului de geniu și a semenilor istorici.

Trăirile umane definesc personalitatea, care transfigurează moartea în somn și somnul în semne, asociate cu plastica iubirii, cu străfundul sondării celuilalt. Așa se explică prezența cărții lui Zoroastru, ca trăire a ființei istorice a lui Dan, ori a lui Dionis, ori ca semnificație gravă a ceea ce spun ursitoarele la ruga **ne-înțelepte mume**, adică la intruziunea profanului în etern, în profunzimea timpului, a spațiului, protejat în adevărurile interioare și exterioare.

Cufundarea în carte naște o demonică întâlnire cu semnele poetice primordiale așa cum *logos poetikos* ale cântului orfic, cu liră se întregeste în sacra întindere a cărții reflex condensat al imaginarului. Chiar dacă pare o exagerare, astăzi cosmosul muzicalizat de care discuta Ioana Em. Petrescu în imaginea poeziei/cântec este reprezentat de imaginea cinetică,

auditivă și vizuală a motivului *logos physeos*, adică plâns al ființei dionisiace ce ilustrează inima creației prin reverberație, precum în *Cărțile* din postume, unde mișcarea turbionară a ritualului lecturii unui text shakespearian presupune o personificare și o mișcare inițiată în trei trepte, plastică prin preluare, prin viziune filozofică și întoarcere în spirală spre cutremurul sugestiv din oglinda erotică. Astfel, cartea devine o metonimie de suprafață și de adâncime a suprafeței concrete a lumii, perisabilă și eternă simultan, care aprinde o direcție cosmică (moment de naștere, de răsărit, de instinct, de fenomen temporal, precum furtuna și de ceremonial magic), o direcție poetică (întemeierea lumilor și a nașterii iubirii) și o direcție istorică (corelarea cu aprinderea ființei naționale din *Epigonii*). Revelația morții cu valențe ale cunoașterii perfecte se diversifică în momentul magic al cărții prin care se atinge somnul, visarea și armonia cunoașterii, de tipul *Geniului pustiu* a lui Mureșanu și a lui *La Heliade*, în ale căror opere semnificative sunt cărți ce aprind forța poetică a iubitei.

Cartea are și o semnificație polivalentă de tipul acumulării cantitative și de tipul arderii inițiatice, căci inconsistența vieții își află semnul poetic în semnificația cumulului de senzori din carte. Conotațiile simbolice pot atinge și pocăința și încercarea eșuată și încercarea falsă, precum în *Criticilor mei*, întrucât în câmpul denotativ al termenului „carte” se asigură o stare de armonie, raportată și la copilărie și la melancolie, dar și la plecarea în călătorie, „să vadă în cartea lumii un înțeles deschis”. În lipsa unui înțeles deschis, raportul divin uman generează o altă reprezentare a unor semne poetice, abstracte și mai puțin concrete, însuși termenul de carte din *Sărmanul Dionis* constituindu-se aparent hiperbolizant.

Convertirea limbajului firii în limbajul cărții, precum și arderea în intensitate devine esența de manifestare a semnului cărții sacre, *liber mundi*:

„nu... nu sunteți ca iarba, ca unda: fuga spumei / Căci fiecare-i faur la mântuirea lumii / Căci moarte nu există și ce numești tu moarte / E o viață altfel, scrisă în sfânta fire-i carte /

Amiază, sară, noaptea, urmează dimineța /Și multe fețe are adâncă tain-a vieții”¹¹.

Accesul firii ca absolut rămâne imposibil de urmat și de exprimat într-un limbaj, căci „mărimea lumii” depinde de cercul desenat pe o hârtie ce înconjoară „pământul greu”. În planul genezei, cartea suspendă legile universului, le circumscrie divinității și devine un canal prin care se poate cunoaște limbajul ființei, limbajul lumii și, poate, limbajul divinității, jumătate în lume, jumătate în infinit. Esența ființei, natura ei, cojile cărții, adâncimea acesteia, a unei părți din timp și spațiu, presupune urcuș coborâș, durere, plăcere, măreție, micime, sete și mai ales o reîntemeiere prin scris. În câmpul creației, limbajul ființei lumii, limbajul divinității și al creatorului se ascunde în cartea subsumată simultan ideii de viață și de moarte, concepției de autentic și fals, războiului și păcii.

Cartea reprezintă alfa și omega lumii, ipostaza de manifestare violentă a furtunii ascunse, izvor subsumat percepției, moarte și înviere, metafora esențială a vieții-moarte, cauză, condiție a termenului sacru. Semnul poetic al cărții este termen central al unei metafore ce semantizează ideea de răsărire în vizualitate, auz, viață moarte, o trecere de la ipostaze oarecare spre acelea adânci, care mistuie din temelii. Armonia lumii ca încheiere repetăm, simbolizează viața, sacrul perfecțiunea și profanul. Cartea este un spațiu protector pentru iubiri și epitetul acesteia actualizează viziunea tragică a existenței, impresionând ca substanță originală, fundamentală a operei, generatoare de ambivalențe, cu formulări întunecate sau deschise, arhitectura înseși a operei eminesciene fiind o carte în 17 volume, dar și un tulburător CV poetic, oglindă a imaginarului colectiv de care ne despărțim, întrucât schema de organizare din mileniul al III-lea nu mai cuprinde cărți citite, ci cărți ce se construiesc ca pietre erodate și poate funerare ale picăturii existenței, din care facem parte în clipa de față.

De obicei sensurile poetice sunt consacrate

relației cu viziunile percepute din patru elemente ale gândirii: apă, aer, foc, pământ. Într-un proces de descifrare/încifrare, în imaginarul creativ există o carte a lumii, prin care omul își pune întrebări asupra identității sale.

„El puse degetul în centrul lor – o voluptate sufletească îl cuprinse – mai întâi i se păru c-aude șoptirea acelor bătrâni, care, pe când era mic, îi povesteau în timp de iarnă, ținându-l pe genunchi, povești fantastice despre zâne îmbrăcate în aur și lumină, care duc la limpedea lor viață în palate de cristal – și pare c-a fost ieri, ieri pare că-și încălcea degetele în barba lor albă și asculta la graiul lor înțelept și șoptitor, la cumînția trecutului, la acele vești din bătrâni.”¹²

Trecerea de la Galaxia Gutenberg la Galaxia Marconi nu implică desprinderea de civilizația cărții. De fapt, nu se pierde cartea ca obiect, ci se schimbă suportul cuvintelor din care s-a întruchipat lumea. În nuvela *Sărmanul Dionis*, de unde fac parte cele două fragmente, stau ascunse mai multe feluri de a citi și de a scrie. Trei puncte și o literă mică deschid textul („... și tot astfel, dacă închid un ochi, văd mâna mea mai mică decât cu amândoi.”¹³) despre privire, despre închipuire, despre limbă și despre proporții. O carte poate să existe în spațiu ca un obiect, poate să existe pe cd ca un punct și prin carte putem afla misterul între ordinea spațiului, a timpului și aceea a cauzalității. Întrucât al doilea început, după un rând întreg de puncte puncte inserează îndoiala: „Cu drept cuvânt cetitorul va fi clătit din cap și va fi întrebat: prin mîntea cărui muritor treceau acestea idei?”¹⁴ și descrie un tânăr obișnuit, ud de ploaie, melancolic și orfan, care stă într-o cârciumă și bea cafea. Un al doilea spațiu grafic, blanc, desparte trecerea de la crâșmă spre o casă, în care stă ascuns un portret misterios al tatălui și în care se sugerează o relație de tip oedipian cu mama și de tip ironic în versuri, care pun în abis textul, sugerând palingenezia necesară celui care tremură de frig și ar dori să fie motan,

comentator al visurilor, poetul.

Aceste lungi imagini pregătesc descrierea cărții, astrologie bizantină, geocentrică cu textul scris în latină, cu trimeri la Pitagora, secolul al VI-lea î. H. și la Platon, secolul al V-lea î. H. și la lumea greacă, cu un sistem construit pe litere și pe imagini geometrice, terminat cu un sfânt creștin într-o carte cu buchi slave. Amintim de această carte fizică, reală sau imaginară, întrucât semnele astrologice ale acestei viziuni pot trimite prin vis sau realitate pe ființa care o posedă, fie în lumea cu trei secole înainte, fie într-o lume a altor astre, toate cu tangențe spre lumea divină, interzisă privitorului.

„Inițialele acestei cărți cu buchi erau scrise ciudat, cu cerneală roșie ca sângele, caractere slave de o evlavioasă, gheboasă, fantastică arătare. O astrologie mai mult de origine bizantină, bazată pe sistemul geocentrist, sistem care admite pământul de centrul arhitecturii lumesti și pe om de creatura pentru a cărei plăcere Dumnezeu ar fi făcut lumea. Titlul era scris și latinește: «Architecturae cosmice sive astronomiae geocentricae compendium» - «Învățătură despre a lumii orânduială dumnezeiască, duple cum toate pentru pământ a fi zidite se arată de către înduratul Dumnezeu – de pe grece pe române tâlcuită cu adăugire a înrăuririi zodiilor asupra vieții omenești». Și cu o dedicațiune: «Celui întru ființa sa nemărginit, întru fapturile mâinilor sale minunat Dumnezeu spre vecinică laudă afierosită». Tablele erau pline de schemele unei sisteme lumesti imaginare, pe mărgini cu portretele lui Platon și Pitagora și cu sentințe grecești. Două triumphiuri crucișe încunjurate de sentința: «Director coeli vigilat noctesque diesque, qui sistit, fixas horas terrigenae». Constelațiuni zugrăvite cu roșu, calcule geometrice zidite după o închipuită și mistică sistemă – în urmă multe tâlcuii de visuri, coordonate alfabetic – o carte care nu lăsa nimic de dorit pentru a aprinde niște creieri superstițioși, dispuși la o asemenea hrană. La sfârșitul cărții era zugrăvit Sf. Gheorghe în lupta cu balaurul – dragă Doamne, simbol ce înfățișa adevărul nimicind neștiința. Aurul

de pe spata legăturii de piele se ștersese pe alocurea și licurea pe la altele, ca stropit cu peteală.”¹⁵

Note

¹ „Puternicul Dumnezeu, cinstite, iubite cetitorile, să-ți dăruiască, după aceste cumplite vremi anilor noștri, cânduva și mai slobode veacuri, întru care, pe lângă alte trebi, să aibi vreme și cu cetitul cărților a face iscusită zăbavă, că nu iese alta și mai frumoasă, și mai de folos în toată viața omului zăbavă decâtu cetitul cărților. Cu cetitul cărților cunoaștem pe ziditoriul nostru, Dumnezeu, cu cetitul laudă îi facem pentru toate ale lui către noi bunătăți, cu cetitul pentru greșalele noastre milostiv îl aflăm.” Miron Costin, *Opere II*, ediție critică îngrijită de P. P. Panaitescu, Editura pentru literatură, București, 1965, p. 13.

² Mihai Eminescu, *Memento mori* în Mihai Eminescu, *Poezii*, ediție îngrijită de Perpessicius, cuvânt înainte de Mihai Beniuc, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1960, p. 304.

³ *Idem*, p. 266.

⁴ *Idem*, p. 269.

⁵ Mihai Eminescu, *Povestea magului călător în stele* în Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 314.

⁶ *Idem*, p. 319.

⁷ *Idem*, p. 321.

⁸ *Idem*, p. 323.

⁹ Mihai Eminescu, *Cărțile* în Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 388.

¹⁰ Mihai Eminescu, *Epigonii*, în Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 26.

¹¹ Mihai Eminescu, *Opere*, vol. V, p. 227.

¹² Mihai Eminescu, *Geniu pustiu. Proză literară*, ediție îngrijită de Eugen Simion și Flora Șuteu, prefață de Al. Piru, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 45.

¹³ Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 28.

¹⁴ Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 30.

¹⁵ Mihai Eminescu, *op. cit.*, pp. 42-43.

EVENTIMENTE, EVENTIMENTE LA ... SECȚIA DE ARTĂ

Printre acestea s-a numărat în luna noiembrie a anului trecut, încadrată zilelor bibliotecii noastre, și prima ediție a concursului de creație și interpretare intitulat „Vasile Voiculescu”.

Concursul s-a bucurat de o participare foarte largă a elevilor din liceele târgu-mureșene. Au participat concurenți, și, în urma evaluării de către un juriu a lucrărilor eseistice, de poezie și a celor care au recitat, au fost răsplătiți cu diplome și cărți ale poezilor locali.

Majoritatea premiilor au fost „suflate” de către elevii de la Colegiul Alexandru Papiu Ilarian, de la Colegiul Economic „Transilvania”, precum și de la Liceul Pedagogic „Mihai Eminescu”.

În ianuarie elevii de la Liceul de artă au fost prezenți cu o expoziție de artă grafică intitulată: „Orizontul Eminescu”, dedicată zilei de naștere a poetului Mihai Eminescu.

În luna martie, în zilele de 14 și 15 martie, s-au desfășurat, în colaborare cu Liceul de Artă, Colegiul „Al. Papiu Ilarian” și Muzeul de Etnografie și de Artă Populară, Zilele brâncușiene, un omagiu adus marelui nostru artist Constantin Brâncuși, intitulat: Brâncuși - coloană spre infinit.

Tot în luna martie (31) am „respirat în gravitație”, într-un omagiu adus poetului Nichita Stănescu, cu un recital de poezie stănesciană ne-a delectat actorul Liviu Topuzu.

Dedicată sărbătorilor pascale ce se apropiau în 3 aprilie, prin colaborarea bibliotecii cu Liceul de artă, Parohia din

S â n c r a i u
de Mureș,
Muzeul de
E t n o g r a f i e
și de Artă
populară și
Școala de
Arte, a fost
posibil să
ne întâlnim
„Prin artă mai

Angela Macarie

aproape de Dumnezeu“ și să vibrăm în acordurile unui recital de muzică sacră.

Săptămâna dedicată bibliotecilor și bibliotecarului, marcându-se în același timp și luna poeziei, în aprilie 24, s-a realizat prin concursul „Peregrini în țara muzelor”, concurs ce a avut ca temă poezia - inspirație pentru muzică. Și-au testat cunoștințele, în materie de poezie, echipajele de la Colegiul Național Al. Papiu Ilarian și Colegiul Economic „Transilvania”. Concursul și-a propus testarea și îmbunătățirea culturii poetice a liceenilor din orașul nostru. Participanților le-au fost oferite diplome și cărți de poezie. Iar ca o surpriză și în același timp o recompensă, pentru participanți, actorul târgu-mureșean Alexandru Pavel ne-a onorat cu un recital de poezie.

La 22 mai, însoțiți de un recital de muzică de cameră, elevii de la Liceul de artă, au participat la vernisajul - concurs dedicat poetului Nichita Stănescu. Participanții au fost recompensați cu diplome și cărți de poezie.

Recenzie

VICTOR PETRESCU, *Biblioteconomie. Miscellanea*,
Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun,
2006, 146 p.

Mariana Istrate

Prof. univ. dr. Victor Petrescu, directorul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, propune celor interesați o carte de biblioteconomie alcătuită dintr-un mănunchi de articole ale domniei sale, apărute în prestigioase publicații periodice precum: *Armonia*, *Biblioteca*, *Biblioteca Bucureștilor*, *Magazin Bibliologic*, *Studia Bibliologica Valahica* și *Curier* iar unele în lucrări scrise în colaborare: „*Biblioteca și societatea*” (împreună cu Doina Banciu și Gheorghe Buluță) și „*Introducere în managementul de bibliotecă*” (cu Octavian Mihail Sachelarie).

Primele șase articole cuprind pagini din istoria unor vestite biblioteci românești: cea a stolnicului Cantacuzino, a Văcăreștilor, a lui Ion Heliade Rădulescu și, desigur, vechi bibliotecă târgoviștenă.

Celelalte abordează teme de mare actualitate: biblioteca – spațiu al comunicării, raportul bibliotecă publică comunitate, instituția bibliotecară componentă a sistemului cultural-educativ, raportul cu utilizatorii serviciilor de bibliotecă, achiziția de documente în bibliotecile publice, depozit legal, bibliografie locală, centrul de informare comunitară, management și marketing de bibliotecă, management

în cultură, controlul intern și extern din biblioteci, statistica, precum și biblioteca în societatea informațională.

Rațiunea alegerii acestor teme, dintr-o mulțime de articole publicate într-o perioadă de aproape patruzeci de ani, ne-o dezvăluie chiar autorul, în *Argument*: dorința de a servi colegilor interesați de prezentul și mai ales de viitorul instituțional al bibliotecii, precum și celor care doresc să îmbrățișeze această frumoasă, dar din ce în ce mai complexă profesie, în speranța creionării, alături de alte contribuții ale specialiștilor în domeniu, a unei teorii biblioteconomice românești.

Fiind scrisă de un cunoscut bibliolog român, cu o îndelungată activitate în munca de bibliotecă și bun cunoscător al problemelor cu care se confruntă zi de zi truditorii acesteia, cuprinzând informații deosebit de utile, putem afirma că această carte se recomandă de la sine, având convingerea că va fi bine receptată de către cei cărora li se adresează.

CENACLUL „LIVIU REBREANU”

Atelier literar

Angela Macarie

Fiori

St a u l â n g ă t i m p ,
î n g e n u n c î n d a b u l i c a
răzvrătire a literelor, ca și când aș
sta lângă o casă plină cu mulțimi, care nu se
mai astâmpără, agitându-se, involburându-
se precum apele gata să iasă din matcă.

Mă privesc amintirile cu o adiere
ciudată de albastru cu melancolii, pictate
de cerneluri tipografice cu arome orientale.

Se deschide o carte și răsfoiește cu
umbra ei lumina fințelor care fluidificate
sălășluiesc în bibliotecă macerând spații.
Dinții de litere mușcă pereții cu rafturi ce
se zbat în toate părțile ca niște prizonieri
încătușați în lemnul în care s-au încarcerat.

Amintirile persecutate se răzvrătesc
din cerneala tipografică ce adie a flori
de câmp, împrăștiind peste tot mireasma
cărților proaspăt deschise. Ce mireasmă
plăcută împrășteie cărțile, ca o parfumerie
ambulantă.

E ca și când istoria nu prea
îndepărtată ar fi fost îmbălsămată în flori

de câmp și strălucește trecutul din mireasma
aceea de vară străveche, iar pereții se
îmbibă cu personaje fantasmagorice
eminamente livrești, decelând caruselul
gândurilor bibliotecare, evitând lumea din
exterioarele nemobilate cu rafturi.

Un fel de paranoia plutește inevitabil
printre zidurile învechite cu umbre, iar
scheletul cărților bântuie mecanic prin
cetatea livrescă împodobită de sărbătoarea
princiară a cărților, invadând sufletele
stăpânite de mici orgolii.

Orologiul din turn se mai apleacă
încă o clipă, duios, peste oraș la ora când
cărțile se pregătesc de fiestă.

O melancolie, soră cu poezia trece
printre rafturile de lemn ce pocnesc ca și
pardoseala luminată de blândețea lunii.
Poate că-ți trece, poate că nu-ți va trece
eternitatea mai apoi, dar până atunci nu
îți va rămâne altceva decât să ființezi și
să „funcționezi” printre cărți de parcă ai fi
doar un ceas care măsoară timpul mecanic
între ziua când matinal îmbrățișezi cu
privirea fiecare raft și cărțile pe care le
întâlnești în cale.

Angela Macarie

POEZIA CA RAIUL UNEI IUBIRI

Citim poezie de dragoste, și, parcă toate visele noastre prind contur în cuvintele care nasc sensuri, clădind universuri și un colț de rai în care poezia este ea însăși raiul unei iubiri, unde îngerii sunt așteptați la fântânile destinului nostru, din care să bem însetați împreună cu ei. Și apoi, desfățați cu vinul și cu pâinea iubirii, să tragem cearșaful de mătase al nopții pe unde trec îngerii hoinari ce hălăduiesc prin primăveri nebunatică cu lumina ce abia așteaptă ca să deschidă poarta spre Dumnezeu. Să primim toate darurile iubirii ca pe o pedeapsă, durere, uimire sau fericire sublimă, care ne va îngădui să murim frumos.

De acum nu am fost nicicând mai frumoși, ne-a înflorit chiar și sărutul pe care l-am desenat când treceam pe sub poarta lui Brâncuși și tăind franjuri de cer îmbujorat ne-am descoperit scăldați în amiaza unei duminici care are chip de rugăciune.

Respirând iubirea prin toți porii abisalei noastre ființe, ne-am ascuns sub pietre inimile de ciorchinii ruginiți ai zilei iar trupurile le-am lăsat să danseze dansul statuilor în ploaie, udați până la epidermă de notele muzicii lui Bach, în care se desfăta sângele nostru, acordându-se cu Universul poetului. Acesta, aproape de noi și-a pictat senzațiile și percepțiile și le-a prins la reverul unei toamne care se furișează printre dinții sticloși ai ierbii, până la noi. Noi, transformați în semințe, așteptăm răspunsul nașterii noastre, căci peste pământul care suntem, noaptea și-a picurat seva și ne așteaptă jertfirea pe altarul iubirii. Ne salvează poetul, amintindu-ne de căința noastră, scriind refrenul inimii cu o pană albastră ce picură a mare.

Răsărind încet, ne-au înverzit ochii, înlăcrimați de cuvintele noastre Adam traversa cu Eva de mână o livadă imensă, care eram chiar noi, și, lepădați de trup îngenuncheam la picioarele lui Dumnezeu.

În Edenul iubirii răsună sunete de liră pentru că trupul redevenit el însuși își caută o nouă formă, forma păsării-liră cu sunetele cântecelor

ce sunt șerpi îmblânziți, fredonând anotimpuri care ne rup câte un colț din suflet.

Și ninge iubirea, iar lacrimile râd în zăpada ce transpiră cu pete de sânge ce îndulcesc spinii aspri ai iubirii, și cerul se deșiră în noi de parcă ne-am transforma într-o clepsidră minusculă. Și totuși dragostea ne-a rămas intactă, iar eul nostru se simte asediat de amintirile aburinde din strugurele ce nostalgic cântă în vinul dulce, asediind trupul, iubirea ne cucerește și lacrimile ce au fost vărsate mângâie marginile icoanelor pe sticlă, iar Dumnezeu cântă din fluier, căci iarăși vine iubirea, sărutând stelele ce au albit sub tâmpla noastră.

Cade timpul peste noi și ochii se aruncă în vise, care vin cu luna atârnată de părul Evei, aburesc cuvintele în spaimele nopților și alunecă pe laringele cerului precum niște larve de stele care se dau pe toboganul nopții, șoapte de dragoste ce învăluie bucăți de stele arse din stomacul nopții, iar noi, împărțiți cu vinul și cu pâinea din Sfântul Graal al iubirii simțim poezia de dragoste ca pe un pas care trebuie făcut și o trăim.

DUHUL DIN STICLĂ

Iubirea

Un duh în sticlă

Deschizi un abur

Ridicându-se la cer

Mai cer nemărginire

În cuvânt amalgamând

Iar curând pe rând

Coboară umbre

De mormânt spre

Pietre-adulmecând

Cantabile sentimente

Plictisitoare evenimente

Macerate de curba zilei

Drumuri de aburi

Spre sufletele alghitmate

Mărginiri nemărginite

Dincolo de zare vibrând

Dragostea incandescentă

Aburul sufletului.

Denis Nistor

VREAU

Când tâmpla se va rezema de podul palmii
Și ochii-mi vor căuta liniște în neant-viu
Atunci oprește-mi mâna
Să nu strivească tot ce sunt
Și tot ce n-am ajuns să fiu

Eu o să las, domol
Să cadă a mea tâmplă
Și să-ți alunece pe piept.
Vreau să tac
Să mă opresc,
Gândurile să le retez,
Căci ceasurile iarăși stau.
Și din ochiul ferestrei să veghez...

AMINTIRE

Mai știi când mi-ai dat o amintire
Și mi-ai zis ascunde-o bine,
Să nu se sfărâme...?
Eu am luat cu grijă întregul
Pus deoparte
Special pentru mine?
Nu știu... cert e că acum era a mea
Și stăteam ceasuri...
Ceasuri întregi contemplând-o.
Atât de fragedă și de prețioasă.
De ce s-o ascund?
Ar fi sacrilegiu să mă mândresc că o am?
„Nu”, mi-a răspuns...
Dar ai grijă de ea
Pentru că doar tu o poți vedea
În adevărata sa valoare.
Expusă, își va pierde culoarea
Se va ofili
Și se va sfărâma...
Păstrează-o bine,
Iar în vremuri negre
Adu-ți aminte și de mine...

SINE

Cine sunt și cine ești
De ce de viață îmi vorbești
Și mintea-mi împăienjenești?
De ce nu m-ai lăsa să fiu
Să țin, să urlu tot ce știu

Să implor ce nu știu...
Arată-te-mi, în umbra ta
Să mă ascund târziu seara
Când nu mai sunt și nu mai știu...
Eule...

Moga Ana-Daria

DĂRUIND VEI DOBÂNDI...

Supus de propriile gânduri, el, omul, se
scurge prin mâinile creatorului său și nu vrea să le
simtă atingându-l... Și în loc să-și facă podoabă din
viața sa, e plin de stigmatele îndoielii...

Ninge... cu zâmbete în inima tristeții, cu
lumina în nesfârșitul întunericului... ninge... cu
Dumnezeu în noi...

Se naște... visul în realitate... dorința
în infinitul neîmplinirii, revelația în teroarea
firescului... frumosul în sufletul omului...

Plânge... minciuna în fața adevărului...
iluzia în fața realului... timpul în calea omului...
plânge... uratul în calea lui Dumnezeu...

Să iubești, să fii fericit, să plutești în
echilibru deplin... toate înseamnă... toate... Să fii
în Dumnezeu și Dumnezeu să fie în tine...

Când treci de sferele posibilului, când te
înalți, dincolo de culmi, nimic nu mai e la fel, nu mai
există bariere, spargem cu puterea gândului teoria
nescrisă a umanității, teoria dureroasă a limitei...

Puterea gândului... un gând neregăsit în
rațiune, puterea influenței poate... În fața unei forțe
imense, în calea divinului, judecata întunecată de
teamă renunță la a fi ea însăși, devenind, simplu,
credință...

Omul... filozoful vieții... neobositul călător
în căutare de repere... pierdut în timp... regăsindu-
se în timp, dar neștiind când... Omul... învățacelul
ce scrijelește pe foaia existenței sale efemere o
image abstractă corectat de marele pictor care își
scrie paradigmele pe fruntea foii...

Dumnezeu și omul... Pictorul și învățacelul...
se unesc în lucrare realizând complexul, definind
viața ca un total...

Așa se întâmplă atunci când ajungi să iubești,
ajungi să pășești în echilibru deplin... ajungi să fii
în Dumnezeu și Dumnezeu să fie în tine... Atunci
stigmatele devin podoabe pentru cel ce a trecut prin
viață...

Raluca Edit Apoltan

RONDELUL PASULUI PLOII

*Uite că ploaia se apropie-ncet.
De pe-o frunză pe alta se scurge-n poet
Și cântă vioara, când viața și-o dă
Și-o lasă-n pământul cel mort și-apoi stă.*

*Milioane de clipe, milioane de ochi
Dau pași întrebării călcând printre stropi
Uite că ploaia se – apropie-ncet,
De pe-o frunză pe alta se scurge-n poet.*

*Dar sufletu-ncearcă de taină și dor
Căci umbletul ploii e picur ușor.
Ea moare dând viață seminței noroc...
Dar nu poate stinge al inimii foc.*

Uite că ploaia se - apropie – ncet...

mai, 2007

TRANDAFIRUL MUT

*Umblând prin zile singură-n neștire
Cu rochia lungă, grea, croită din tăciuni,
Tăcerea mea să strige din privire
Când vorba mi se-adună în strâmte văgăuni.*

*Și-aș vrea să tai toți trandafirii de pe drum
Căci numai ei mi-au prevestit iubire
Acum în ceață-i caut cu mintea mea de scrum
Umblând prin zile singură-n neștire.*

*Vreau să-i aud cum plâng, cum scot suspine,
Să-nvăț fără de glas zbuciumul cum să-l spun
Voi șterge-apoi durerea după mine
Cu rochia lungă, grea, croită din tăciune.*

*După ce i-am tăiat, la piept i-ascund
Și-i strâng cu sete sângele să-mi fure,
Cu buze mute să-i sărut... să urlu în străfund,
Tăcerea mea să strige din privire.*

*Să strig că iubesc greșind...Și? Ce trebuie să fac
S-omor tot trandafirii de pe drum
C-am obosit să-mi ceară tot mereu să tac!
Când vorba mi se-adună în strâmte văgăuni*

*Când vorba mi se-adună în strâmte văgăuni
Tăcerea mea să strige din privire
Cu rochia lungă, grea, croită din tăciuni
Umblând prin zile, singură-n neștire.*

Angela Macarie

ÎNFLORIND SUFLETUL...

*Mi-e inima stea în amurg
Cu doruri și sclipiri fericite
Prin mine lumini se scurg
Iar păsări măiestre uimite*

*Îmi ridică de cântec coloană
Spre infinitul albastru zenit
Ochii mei își vindecă rană
Cu verdele crud al primăverii, dorit*

*Raze de verde lung se aștern
Printre aburi de-albastru plutind
Peste pământul mai devreme tern
Strălucire de mai în lume pierind*

*Game sonore se-alină în mine
Versul își scrie pe coală vestirea
Înserarea printre frunze anină
Amintiri ce-și anunță venirea*

*Uimită scap timpul din mână, plutind
Ochii-mi se-alină în verdele frunzelor
Pleoapele grele-n amurg se-nchid
Primăveri pictând în al vieții decor.*

Denisa Nistor

Cenacul „Liviu Rebreanu”

Elevă – Liceul de Artă

Alegorie

Astăzi am să trec peste faptul că nu știu unde să încep și încotro să mă mai îndrept, și atunci mă voi arunca în infinit.

Aud o șoptă și mă pierd în ea, mă împiedic și mă încâlcesc, simt cum își varsă timpul dulcele nectar prin venele mele. Amețesc ca pradă unui absint și mă las prădată de cuvinte. Nici măcar nu mai știu ce să spun cu ele, dar cuvintele sună frumos, încep să mă încolăcească asemenea unor liane, cuvintele oricum nu se mai leagă în propoziții coerente. E ceasul târziu... târziu și mi se pare că încep să înțeleg. Oare eu mă mai înțeleg, dar îmi place să mă mint.

Nu contează, important e să mă încălzesc cu vorbe, dar cu vorbe calde ce să îmi mângâie corzile rupte și stricate, să mă ducă de aici măcar pentru ceva timp, pentru câteva minute. Să mă răpească în ritmul repetitiv și stresant de zgomot și praf, de mirosul asfaltului topit. Îmi place ca să cred că un pumn de cuvinte dispuse într-un anume fel mă vor putea desprinde de prezent măcar pentru câteva minute. Nu mai am timp, nu, dar lucrul acesta nu mai contează. În lumea în care ele mă duc noțiunea de timp nu mai există pentru nimeni.

Răpește-mă cu șoapte, străpunge-mă cu fiori și întinde-mă pe podeaua umedă de lemn masiv. Mă doare gândul și mă

usucă vorbele ce mă seacă înlăuntrul meu și rămân goală, și însetată, cu mai puține idealuri însă, mă simt irosită.

Da, îmi place să mă mint foarte frumos, să-mi spun că e bine când totul e din ce în ce mai prost, și la fel îi mint și pe ceilalți din jurul meu, amețindu-i cu niște vorbe frumoase și dulci. Ne place să ne mințim frumos, nu? E mult mai frumos să ne ascundem într-o minciună nevinovată: Era simplu, acum totul s-a complicat.

Nu, nu mai vreau realul. Vreau să înlocuiesc realitatea cu fantezia, dar cu o fantezie care îmi convine mie de minune și care mi se potrivește precum o mânășă. Să scap de tot ceea ce nu îmi place cu ceva extrem de plăcut. Să iau atunci ziua în pumn și să o las ca să-mi scape printre degete, nisip fin pe plaja eternității. Aproape că îmi vine ca să nimicesc dunele ce le-am construit cu atâta trudă și să le aplatizez, să le fac una cu pământul. Singurul gând care este în preajma mea este vântul care va modela el singur totul și nu mai are nici un rost ca să mă mai chinui.

Nu mai vreau realul, o să arunc un pumn de cenușă și nisip și într-o zi am să las numai vântul să facă totul... Fantezia, imaginația se tot învârt în capul meu și mă amețesc seara atunci când stau cu capul în întuneric și mă ascund de vrăjile lunii. Vreau să înlocuiesc VIAȚA cea mediocră

Aurel Căndea

Aberații

Nu mai sunt albastră

(fragment)

Acum sunt acolo departe unde lumina face ca totul să fie alb. Căldura îmi trece prin pori și se cuibărește adânc în creier. Mi-e frică de scurt-circuit. Ce se întâmplă cu mine? Peisajele infantile capătă acum o altă conotație. Puful de papură împânzește aerul și fluturi albi, cărnoși, burlești, îmi provoacă o silă diferită. Florile de floarea-soarelui carbonizate și caramelizate îmi filtrează gândurile și mă amorțesc. Senzațiile îmi colcăie în esofag și mă provoacă să mă întorc, dar nu pot. Vreau, dar nu mai pot. Lumina scade odată cu apariția unei dureri ascuțite ce-mi străbate genunchiul drept. Mi se întorc pleoapele și pot să mă simt. Sunt doar o linie ondulată în nuanțe comuniste de alb, verde și albastru. Combinația mi se pare absurdă, dar nu prea mă interesează atâta vreme cât pot ține departe luciditatea. Irina e în centrul meu, o dreaptă albastră și cretină.

Iluziile din trecut ți le amintești ca un întreg, iar amintirile reale sunt fragmentate în pungi de plastic transparent. Îmi plac iluziile. Te cotropesc de-a dreptul, ca bucăți mari de jeleu ce-ți înfundă gura și nu te mai

lasă a respira.

Gândurile vroiau să-mi iasă din cap, dar nu aveau destulă forță și, cum îmi era lene să le mai rostesc, se mulțumeau să clocotească încet sub scalpul mult prea gumat.

Amintirile reale sunt suc cu paiu', îmi rânji Irina cu patosul unei femei la menopauză.

Începea să mi se facă teamă. Dacă dormeam? Dacă totul era un nenorocit de vis provocat de cine știe ce sinapsă nepermisă? Probabil că visez că gândirea există cu adevărat și nu e doar imaginația mea fabulând lucruri verosimile pentru o minte credulă. Tot ce ține de real e de fapt mult mai diferit de conștientul imaginativ.

Realitatea mă încolțea cu imagini scurte. Iarba întunecată și trei siluete haotice se învârteau în jurul meu.

-Irina, Irina, mi-e rău și simt prezențe umane!

-Taci. Să nu-mi vorbești de realitate. E doar creierul tău distrus.

-Ai dreptate. Probabil sunt doar „TREI NEURONI CANGRENAȚI” am silabisit împreună precum copii de grădiniță.

-Ce Dumnezeuău tăt vorbiți mă? zise

primul și cel mai mare dintre ei.

-Tâmpitule, ce faci, îi aduci la mine în creier! Nu mă distruge și pe mine. Îmi arunci gunoaiele tale în creier...urla Irina bâjbâind în întunericul dens.

-Bate-mă că te întorc la realitate, dar cred cu tărie că sunt reali. Îi simt prea intens.

Mi-am deschis ochii cu degetele. I-am văzut. Stăteau deasupra noastră și își căscau gurile repetând tâmp aceeași întrebare:

-Mă voi sânteți beți?

-Am vrea noi, dar nu suntem. Ce vreți?

-Nu știți unde-i fata?

-Ce fată, ce tot vorbești, ce vrei de la mine?

-Fata mă, fata.

-E, fata... I-am răspuns eu prefăcându-mă că înțeleg. Nu știu. N-am văzut-o azi.

-No bine, da voi ce faceți p'aci?

-Stăm la povești, rosteam cu greutate mușcând din cuvinte. Încercam să imit accentul. Nu sunt sigur că-mi reușea.

-Noi am fost la un om să ne uităm la televizor. El are mai multe culori.

-La ce v-ați uitat? întrebă Irina evident lipsită de interes.

-Nu mai știu. Da o fost fain.

-Și...cât costă?

O clipă de tăcere a fost de ajuns să realizăm amândoi că nu mai reușim să păstrăm aparențele. M-a pufnit râsul. Ceilalți afixau atitudinea țăranului român vis-a-vis de oameni nebuni. Irina privea în gol cu gura deschisă într-un rânjet retard. Expresia feței îmi aducea aminte de o folie de plastic mototolită.

Curând ieșirea mea îmi părea absurdă, dar rânjetul Irinei se transforma într-un răs cabalin. Ne-am amuzat câteva minute, dar nu sunt sigur că estimam timpul corect.

-No bine, copilași, noi ne ducem să o străgăm pe fată.

-Bine, noapte bună.

-Serus, scânci Irina, imitând perfect accentul celor ce se pierdeau în întuneric acum.

-Dumnezeule, erau reali, îți dai seama!? Erau reali! Ce era cu accentul lor? Nici măcar nu sunt sigur că am reușit să îl imit.

-Nu mai contează acum. Haide, să plecăm de aici.

